

SAGNLANDET LEJRE

Årsrapport 2014

31/3
2014

SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske
Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Til Sagnkongefestival - med fællesskabet i front. En ny event så dagens lys i efterårsferien. En glad mor udtrykker oplevelsen således: " ... vi havde de mest underholdende timer ... ikke mindst med at kæmpe den ene vikingekamp efter den anden med nogle virkelig inspirerende forbilleder. Vores knægt er en ivrig en af slagsen, og Vikingerne havde ham på kort tid i deres hule hånd til at overholde diverse spilleregler ... fx at lægge sig og "dø", hvilket er uendelig svært for en stolt fem-årig ... De ting han fik med sig derfra af uforglemmelige oplevelser og en rigtig god udvikling kan ikke måle sig med diverse læringsplaner i moderne børnehaver."

SAGNLANDET LEJRE – *landet du må udforske*

Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre

Tlf. 4648 0878 – www.saglandet.dk – kontakt@saglandet.dk

CVR-nr: 33247257

Indhold

SAGNLANDET LEJRE	5
Besøgstal	5
Gæsternes tilfredshed	6
Markeds- og kundeanalyser	8
Markedsføring og Kommunikation	9
Årsresultat 2014	11
Samfundsregnskab	12
SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet	12
SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet	13
SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur	14
Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet	14
Nationalparkprojekt "Skjoldungernes Land"	16
SAGNKONGERNES VERDEN - et ikon for Nationalparken	17
Fra "Da Danmark Blev Til" til "Danmark Bliver Til"	19
VPAC'erne som centrale dannelsesinstitutioner i samfundet	20
De Historiske Værksteder i Danmark - ny forening stiftet i Sagnlandet	22
Sagnlandet involverer sig i det lokale erhvervsliv	23
Sagnlandets vikinger møder minister fra Tordendragens Rige	23
Tak til bidragsydere m.fl.	24
2014 – <i>landet du må udforske</i> i ord og billeder	25
Formidling	26
Dyr & Natur	26
Ny spydkast bane etableret	26
Motionsløbet <i>Jagten på sagnkongerne - Kong Skjold</i>	26
Pilefestival i pinseferien	27
Sagnkongefestival i efterårsferien	27
Brugerpaneler og fokusgrupper til hjælp for udvikling	29
En transformerende oplevelse - et ophold som "Fortidsfamilie"	30
Forskning	32
Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation	32
Ny art af gavnlige mikrosvampe i vilde bier opdaget i Sagnlandet	32
Gådefulde huller i lange baner - studerende tester usædvanlig fundtype	33
Romersk tekstilproduktion - Sagnlandet bistår forskere fra Padua	34
Ancient textile production - Sagnlandet vært for international workshop	35
Hammerum fundet - en udfordrende rekonstruktionsopgave	36
Exhibitions as Research - Sagnlandet deler viden på norsk forskerseminar	36
Experiments Past - Sagnlandet og EXARC udgiver videnskabelig publikation	37
Forskningsarkiv og -bibliotek - nyt bibliotekssystem udviklet	37

Undervisning.....	38
Pædagogiske virkemidler	38
Indlevelsespædagogik i praksis.....	39
Undervisningstilbud	40
Skoleevalueringer	40
Børneinstitutionsevalueringer.....	41
Værktøj i fredstid, våben i krigstid - nyt skolepartnerskab om udvikling	42
Liv på landet i 1855, en fælles historie - Nyt samarbejde med sprogskoler	43
Lærer- og pædagogkurser - Åben Skole i samarbejde med Lejre Kommune.....	44
Erhvervsturisme	45
Autenticitet, storytelling og prøv-selv	45
230 revisorer, 30 nationer & Sagnlandets vikinger - en minderig oplevelse	45
Ikke bare sjov og ballade - i Sagnlandet omsættes CSR-politik i praksis.....	47
En forhistorisk energibar - Et innovationsprojekt i samarbejde med EASJ	47
Frivillige.....	49
Sagnlandet Lejres Venner	49
Frivillige historiske grupper og foreninger	50
CSR (Cooperate Social Responsibility).....	51
Samarbejder med velgørende organisationer.....	51
Bæredygtighed	51
Formålsparagraf.....	53
Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid.....	53
Mission: Jeg prøver og jeg forstår	53
Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar.....	54
Organisation	55
Bestyrelse.....	56
Direktion.....	56

SAGNLANDET LEJRE

ÅRSRAPPORT 2014

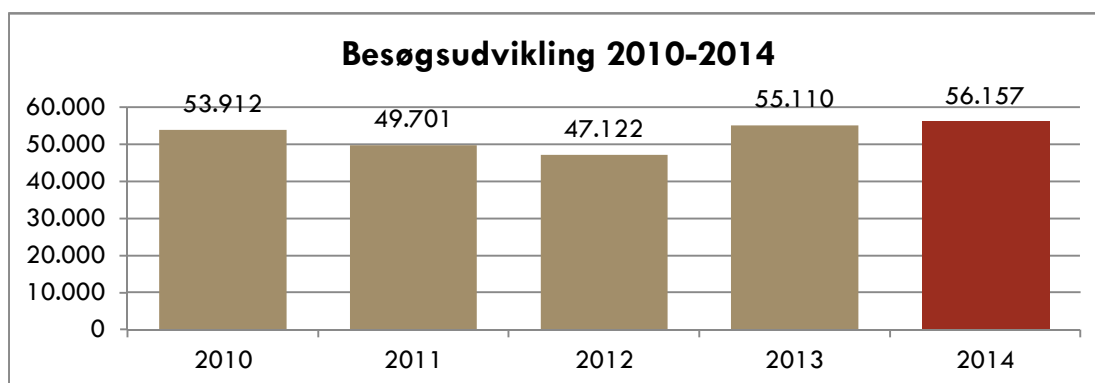
Besøgstal

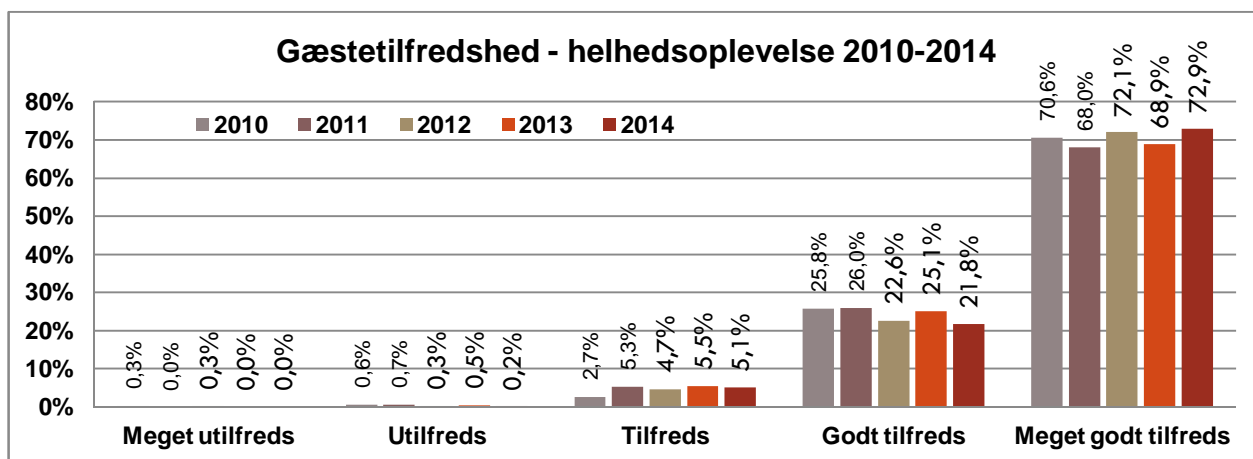
For 2014 kan Sagnlandet Lejre glæde sig over at have fastholdt sidste års besøgsfremgang. I alt er der registreret 56.157 besøg. Det er ca. 1 % mere end i 2013. Ikke mindst en sen og solrig påskeferie og en ditto juli måned har bidraget hertil. Ligeledes viser Østdansk Turismes overnatningsstatistikker en stigning på 4,5 % i antal turistovernatninger i Region Sjælland i forhold til året før.

I 2014 indgik Lejre Kommune og Sagnlandet samarbejdsaftale om, at Sagnlandet i sommerhalvåret er kommunens turistinformation. Det har været en gensidig gevinst og til gavn for områdets turister. Sagnlandets skrankepersonale har bemærket, at turisterne er glade for råd og vejledning til oplevelser i lokalområdet. En PC med adgang til www.VisitLejre.dk ved skranken står til fri disposition for yderligere informationsøgning. På VisitLejre.dk finder turisterne rig inspiration til besøg i kommunens hyggelige gårdbutikker, gallerier, spisesteder, skønne natur og øvrige seværdigheder.

Lejre Kommune tog i 2014 initiativ til leje af fælles stand, "madhåndværksLEJREn", på Ledreborg Slots traditionsrige livsstilsmesse i Kr. Himmelfartsferien. Her fik mange af kommunens producenter og forhandlere af fødevarer af høj kvalitet en fornem markedsføringsplatform. Sagnlandet stillede med butikspersonale og flere medarbejdere i historiske dragter. Sammen med kommunens turistmedarbejdere delte de Lejre Kommunes ny "VisitLejre turistbrochure" ud og gik i aktiv dialog med messens gæster. Den ny VisitLejre brochure fungerer som et godt, konkret og appetitligt inspirationskatalog til kommunes mange oplevelser, og den gik som varmt brød på messen.

Lejre Kommune har i 2014 udvidet sin samarbejdsaftale om gratis adgang til Sagnlandet for kommunens skolebørn til også at omfatte alle børneinstitutioner og dagplejemødre. Sagnlandet værdsætter i den grad det gode samarbejde med kommunens Center for Skoletilbud og nu også Center for Dagstilbud. Samarbejdet bidrager til gode, lærerige og fællesskabsopbyggende oplevelser for alle børn og unge. Det sker i god dialog med lærere og pædagoger, der hos Sagnlandets Skoletjeneste kan tilmelde sig gratis kurser. Kurserne inspirerer til brug af Sagnlandets læringslandskab, der er oplagt til at understøtte skolereformens ambitioner om udeskoleprojekter, bevægelse og praksisnær undervisning.

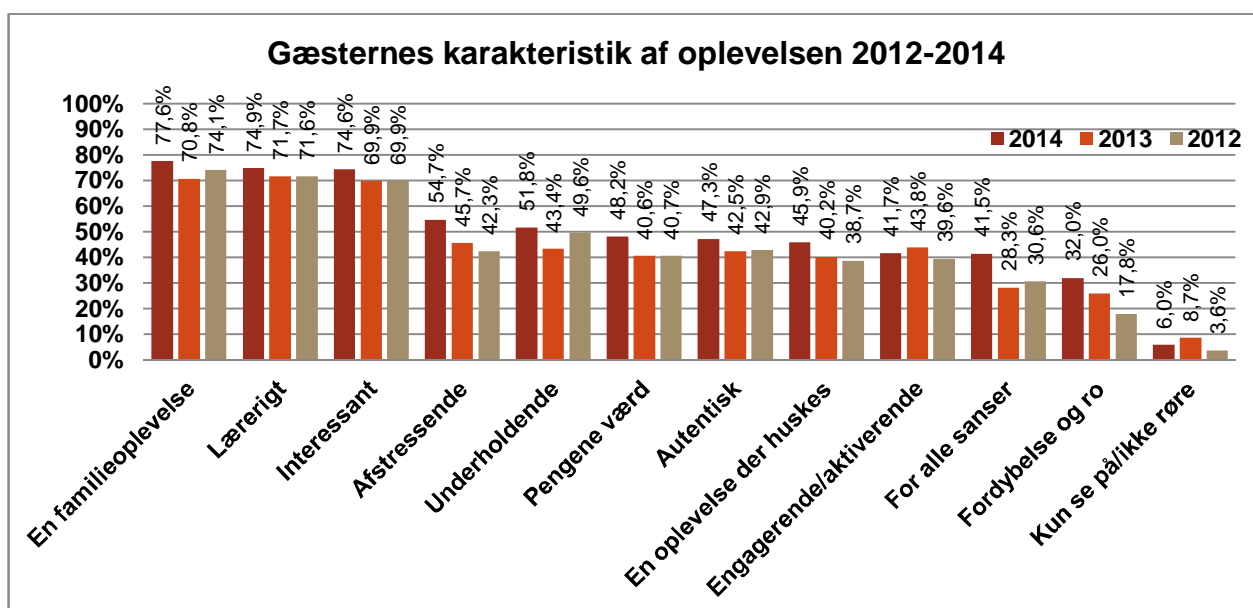
Gæsternes tilfredshed

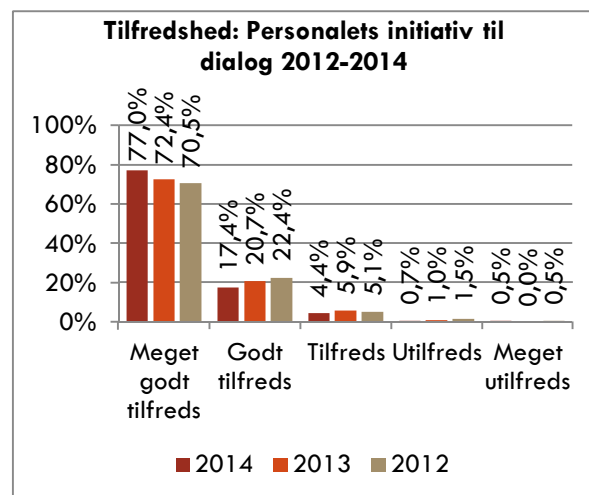
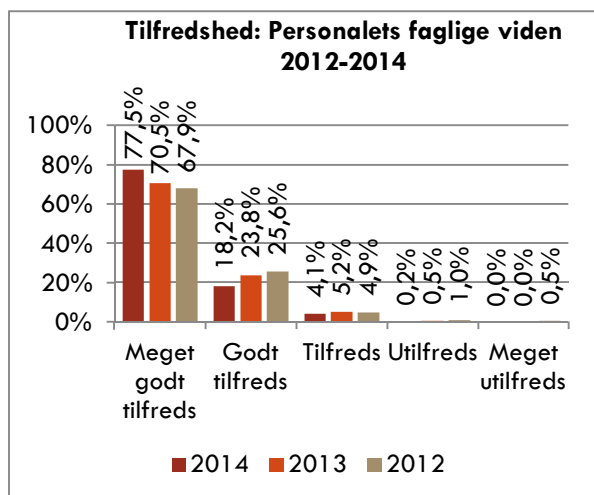
Sagnlandet måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. Det sker via daglige spørgeskemaanalyser. Gæsterne kan kvalitativt udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 – 5, hvor 1 repræsenterer "Meget godt tilfreds" og 5 "Meget utilfreds". Desuden analyseres hvorfor gæsterne kommer, hvorfra de kommer, om de overnatter i området mv.

Gæsternes tilfredshed med helhedsoplevelsen er stabil og på højt niveau gennem årene. I 2014 er 94,7 % "Godt tilfreds" eller "Meget godt tilfreds". I 2013 var tallet 94,0 %. Kun 0,2 % har været "Utilfreds" med den samlede oplevelse.

Gæsterne tager også stilling til en række udsagn og vælger et eller flere, som de synes karakteriserer deres oplevelse og udbytte af besøget bedst.

Som Videnspædagogisk Aktivitetscenter med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det igen yderst tilfredsstillende, at udsagnene "En familieoplevelse", "Lærerigt" og "Interessant" ligger stabilt og sikkert i top 3, blandt de 12 udsagn, gæsterne kan vælge mellem. Ca. 3/4 af alle gæster finder disse tre udsagn kendetegnende for netop deres oplevelse.

I 2014 kan vi med stolthed bemærke, at Sagnlandets væsentligste ressource, medarbejderne, både bliver oplevet som rigtig gode til at indlede en dialog med gæsten og til at fremtræde fagligt vidende.

Ved udvælgelsen af ansøgere til jobbet som sæsonansat formidlingsmedarbejder tester Sagnlandets ansættelsesudvalg da også hver ansøgers formidlingsevner. Alle ansøgere bliver bedt om at forberede og formidle et selvvalgt emne på 5-10 minutter med udgangspunkt i en ligeledes selvvalgt, medbragt genstand. Denne lille test afslører hurtigt, hvem der i årets ansøgerfeltet bedst formår at omsætte et fagligt stof på en levende og vedkommende måde.

På ansættelsesfronten har vi i 2014 endvidere oprustet de historiske miljøers håndværksmæssige ressourcer. Det er sket ved at reducere antallet af timeansatte studenterformidlere til fordel for månedslønnede formidlingshåndværkere. Endskønt denne mere omkostningstunge løsning har betydet færre personaletimer i hvert område, har det til gengæld hævet den oplevede kvalitet af formidlingen.

Hvert år gennemfører såvel nye som gamle formidlingsmedarbejdere et grundigt opstartsprogram over 2 uger. Her arbejder lederne af Skoletjeneste-, Formidlings- og Eventafdeling sammen med de områdeansvarlige for Sagnlandets forskellige historiske miljøer fra stenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal. De sammensætter et alsidigt program, hvor historisk viden kombineres med praktiske færdigheder i traditionelle håndværk og træning i formidlingsteknikker. Hertil arrangerer SU en fælles, faglig dag for alle ansatte på tværs af afdelinger. Også for dem der ikke direkte arbejder med kulturhistorisk formidling i det daglige.

I 2014 var dagens tema: *"Er du rigtig klog? - en rundrejse i intelligensernes verden."* Charlotte Emmery, coach, master i oplevelsesledelse og lektor på RUC's turistguide uddannelse, tog medarbejderne på en tankevækkende og morsom tour de force gennem den amerikanske psykolog Howard Gardners 9 intelligenser. Alle - lige fra kontorphonale, over formidlingsinstruktører til håndværkere - blev gennem praktiske øvelser udfordret på, hvor kompleks en sag intelligens er. Og ikke mindst klogere på hvordan (selv-)indsigt i forskellige intelligenser gør én selv bedre til at formidle, kommunikere og skabe oplevelser for både gæster og kollegaer.

De mange ressourcer vi hver sæson investerer i rekruttering og oplæring af nye medarbejdere samt kompetence udvikling af faste, bærer fortsat frugt.

Markeds- og kundeanalyser

Saglandets deltagelse i "Vækstprogram for turismevirksomheder – kyst og kultur i Region Sjælland" i samarbejde med RUC-Innovation og ØstDansk Turisme (ØDT) indledt i foråret 2013 fortsatte til medio 2014, hvor programmet blev afsluttet.

Gennem hele programmet er udvalgte nøglemedarbejdere blevet opgraderet og udfordret gennem en kombination af heldagskonferencer, workshops med øvelser samt hjemmeopgaver. Emnerne har omfattet interne analyser af egen virksomhed som fundament for strategiudvikling, innovationsprocesser, PR og marketing (herunder brug af sociale medier), adfærdsforandring (herunder "nudging" til forandring af adfærd), personlig kommunikation og gennemslagskraft samt kundeanalyser.

I relation til sidstnævnte har Saglandet i efteråret 2014 gennemført en Conzoom-analyse af 1000 gæster i samarbejde med RUC og ØDT. Analysen har givet et værdifuldt indblik i Saglandets nuværende geografiske markedsdækning og sammensætningen af kunde profiler. Bl.a. er Saglandets gæster især karakteriseret ved de følgende 5 conzoom-typer "Formue & Formåen", "Kosmopolit", "Aktiv børnefamilie", "På karrierestigen" og "Kultunaut." Et fællestræk er desuden længerevarende uddannelser og høje husstandsindkomster.

Vækstprogrammet gav mulighed for individuelle konsulentforløb. I samarbejde med konsulent Søren Østergaard Sørensen, Soroso Strategy & Advice, har Saglandet i 2014 arbejdet på at karakterisere nuværende og potentielle kunder for at fokusere marketingsressourcer og kommunikationsbudskaber bedst muligt. Det har resulteret i billedskabende "persona-beskrivelser" af målgrupper, som Saglandets kommunikation adresseres til i de kommende år. De omfatter:

- **SMUTTUREN - De Lokale og Nære Sjællændere:** Sjællændere på impulsiv kort tur. 8 nærmeste kommuner. Max 40 min i bil. Hvornår: Hele året, også hverdage. Transport: Bil. Beslutningstager: m/k ved rattet (impulsivt samme dag).
- **EN SJOV DAG MED BEDSTE - Sjællandske bedsteforældre med børnebørn på dagsudflugt:** Bedsteforældre til børn på 3-12 år på dagsudflugt fra Sjælland inden for 60 min grænsen fra fast adresse eller sommerhus. Hvornår: Hverdage / Ofte uden for skoleferien. Hvordan: Bil. Beslutningstager: Bedsteforældre.
- **UD AF BYEN - Moderne Københavnerne på Familieudflugt:** De 3 Moderne Kompas segmenter (Moderne/Moderne fællesskabsorienterede/Moderne individorienterede) i Københavns Kommune og omegnskommuner. Hvornår: Weekender/Ferier/Helligdage. Hvordan: Bil / Tog / Tog & Cykel. Beslutningstager: Hele familien (ugen op til).
- **FERIE FOR BØRN - Danske familier på Sommerferie eller miniferie:** Danskere fra hele landet med overnatning på Sjælland i sommerhus, camping, hotel, båd, vandrehjem. Hvornår: Sommerferie, Andre ferier, Weekender. Hvordan: Bil, Båd Bil/Cykel. Beslutningstager: Hele familien (mere end 1 uge før).

- **SJOV, LEG OG LÆRING THE DANISH WAY - Udenlandske familieturister:** Visit-Denmarks "Sjov, Leg og Læring" segment. I sommerhus eller på rundrejse/gennemrejse i Danmark. Hvornår: Sommerferie (landefafhængigt). Hvordan: Bil. Beslutningstager: Hele familien (Mere end 1 uge før eller undervejs).
- **CPH-COUNTRYSIDE GRUPPEUDFLUGTEN - Skoleklasser. Seniorer. Udenlandske Turister:** Grupperejsende fra hele Danmark. Meget forskellige segmenter, motiver, indhold og beslutningstagere. Hvornår: Hele året – Alle dage. Hvordan: Primært Turbus. Beslutningstagere: segmentafhængigt.

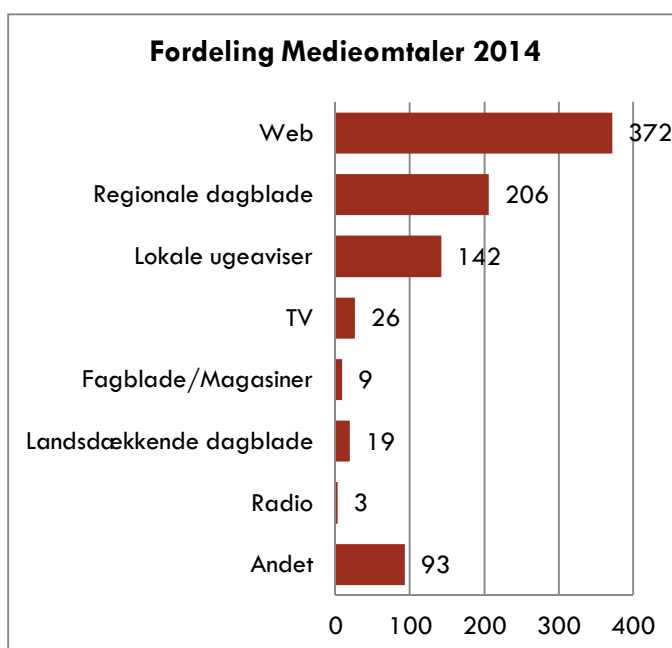
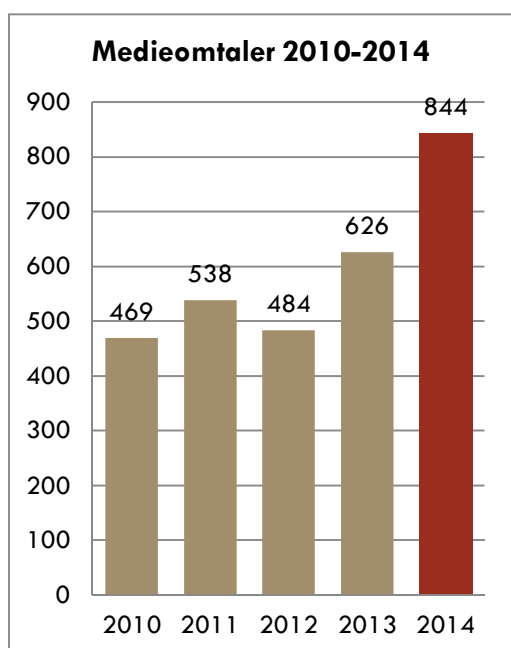

Markedsføring og Kommunikation

I 2014 har Sagnlandet Lejre opretholdt en intens PR-indsats. Den har haft til formål at styrke Sagnlandets tilstedeværelse i medierne samt at synliggøre strategiske samarbejds muligheder med relevante aktører. Året igennem er der arbejdet med både trykte medier samt sociale medier og digitale platforme.

En målsætning har været at øge antal redaktionelle omtaler for at generere synlighed, troværdighed og interesse for Sagnlandet. Redaktionel omtale er ideelt til at højne en fornemmelse af tilhørsforhold og ejerskab lokalt og regionalt. Med 844 omtaler ved årets udgang, har vi opnået det hidtil største antal redaktionelle omtaler nogensinde og 34 % mere end i 2013. Indsatsen fortsætter i 2015.

De mange omtaler i lokale, regionale og landsdækkende aviser, radiostationer og TV synliggør og brander hele området. Sagnlandet skaber således positiv opmærksomhed om Lejre Kommune og Region Sjælland og sætter fokus på regionens unikke kulturhistoriske værdier og oplevelsesmuligheder.

Omtalerne spænder vidt og viser bredden i Sagnlandets arbejde, indsatser og samarbejdsflader: Lige fra artikler i Weekendavisen og på www.videnskab.dk om Sagnlandets faglige samarbejde med grundforskningscentret CTR - Centre for Textile Research ved Københavns Universitet og til 25 julekalenderafsnit i TV2-ZULUs minijulekalender "Rødes Jul". Sidstnævnte var en humoristisk stand-up comedy kalender for voksne om den hedenske viking Røde og hans kontroverser med sin kristne kone, der insisterer på at pynte op og fejre kristen jul.

Den satiriske kalender, der i sagens natur ikke var historisk korrekt, gav Sagnlandet anledning til at belyse, hvad vi egentlig ved om vikingetid i relation til jul, der oprindeligt har været en hedensk midvinter fejring. Det skete bl.a. gennem 2 større artikler på www.videnskab.dk samt i et radiointerview på DR P1 i programmet Apropos.

2014 var også året hvor Sagnlandet afprøvede et nyt PR-koncept "pop-up events." Det skete tre gange op til efterårsferien, hvor Sagnlandets vikinger indtog hovedbanegården i København, Kultorvet i København og Hestetorvet i Roskilde. Naturligvis med tilladelser fra politi og kommuner. Alle steder blev pop-up event'ne godt modtaget. Udover at skabe en konkret oplevelse og inspirere de tilstedeværende til at besøge Sagnlandet, er pop-events især egnet til at skabe værdi og opmærksomhed på sociale medier.

Flere tilstedeværende poster f.eks. uopfordret deres uventede møde med "den barske viking." På den måde fungerer posterne som ambassadører og reklamesøjler for Sagnlandet. Konceptet videreudvikles og gentages op til udvalgte arrangementer i Sagnlandet i 2015.

I november lancerede Sagnlandet Lejre en ny visuelt båret hjemmeside. Hjemmesiden skal fungere som en stærk og indbydende digital platform, der understøttes af tilstedeværelse på sociale medier og elementer af storytelling.

I 2015 bliver hjemmesiden udbygget, bl.a. med et stærkt persona univers. Det bygges op omkring de historiske personaer, som Sagnlandets faste personale gør brug af i forbindelse med formidling og undervisning.

Det nye univers skal styrke og personliggøre den enkelte gæsts relation til Sagnlandet og sætte online besøgende i stand til at få en forsmag på oplevelsen allerede hjemmefra. Et andet mål i 2015 er desuden at skabe mulighed for at købe billetter online.

Årsresultat 2014

I 2014 er årets resultat af almindelig drift efter afskrivninger et overskud på 243.127 kr. Til sammenligning var årsresultat i 2013 et overskud på 290.390 kr.

Underskuddet på -631.000 kr. fra skybrudssommeren 2011 er nu indhentet. Årets resultat styrker likviditet og sikrer midler til indfrielse af fondens almennyttige formål, der bl.a. forudsætter vedligehold af fondens historiske bygninger.

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2014 (kr.)	2013 (tkr.)
Entreindtægter	3.179.425	3.028
Varesalg, butik og kiosk	1.643.121	1.596
Undervisningsministeriet (fra 2014 har Undervisningsministeriet samlet de overførte driftstilskud fra Roskilde Amt med Ministeriets egne driftstilskud nedenfor fra hhv. Institutionsstyrelsen og Puljen for De Videnspædagogiske Aktivitetscentre under ét)	5.677.121	2.518
Undervisningsministeriet (Institutionsstyrelsen, driftstilskud)	0	1.542
Undervisningsministeriet (Videnspædagogisk driftstilskud)	0	1.720
Lejre Kommune (driftstilskud)	2.266.559	1.599
Periodisering donationer til nybyggeri	1.027.167	1.027
Øvrige tilskud	123.541	18
Øvrige indtægter	2.605.848	2.131
INDTÆGTER I ALT	16.522.969	15.179
Vareforbrug	-2.003.464	-1.667
Eksterne omkostninger	-2.733.238	-2.877
Personaleomkostninger	-10.379.088	-9.179
RESULTAT FØR AFSKRIVNINGER	1.407.179	1.456
Afskrivninger	-1.143.806	-1.144
DRIFTSRESULTAT	263.373	312
Andre finansielle indtægter	1.399	0
Andre finansielle omkostninger	-21.645	-22
ÅRETS RESULTAT	243.127	290
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Overført til særlig fond	0	150
Overført overskud	243.127	140
I ALT	243.127	290

Samfundsregnskab

I tilknytning til sit ordinære årsregnskab udarbejder Sagnlandet et samfundsregnskab. Samfundsregnskabet illustrerer, hvordan Sagnlandets tilstedeværelse har positiv indflydelse på den økonomiske omsætning i samfundet udenfor Sagnlandet.

En vurdering af Sagnlandets samfundsmæssige betydning anskueliggør vi gennem den såkaldte ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet. Analysen har til formål at vurdere og kvantificere attraktioners:

- direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter
- indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt
- bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet

ABS-analysen er udviklet af revisionsfirmaet KPMG i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkedets Feriefond.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Turismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister fordelt på regionsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turisters forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

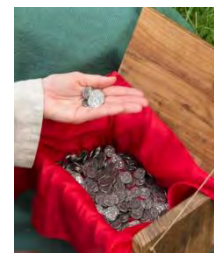
SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	3.547.597	Offentlige, ordinære driftstilskud	7.943.867
ATP	118.172	Købsmoms, netto	627.380
Salgsmoms	828.827	Refusion, fleks-job mv.	2.661.066
Lønsumsafgift	0	Refusion, sygedagpenge, barsel mv.	16.431
Energiafgifter netto	224.123	Refusion, energiafgifter	66.666
Ejendomsskatter	0	Øvrige omkostningsrefusioner	51.495
Fleksjobbidrag Stat	100.194		
AER, FIB, Barselsfond mv.	155.632		
I ALT BETALT DIREKTE TIL- BAGE TIL SAMFUNDET	4.974.545	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAM- FUNDET	11.366.905
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		6.392.360 kr.	

Sagnlandet Lejres direkte, økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobidraget fra samfundet til Sagnlandet er på 6.392.360 kr.

Samfundets samlede økonomiske nettobidrag til Sagnlandet er således 1.551.507 kr. *mindre* end de ordinære driftstilskud på 7.943.867 kr., som Sagnlandet Lejre modtager i ordinært driftstilskud fra stat og kommune til sit almennyttige virke.

Målt på regnskabstal *returnerer* Sagnlandet med andre ord ca. 20 % (1,5 mio. kr.) af sit ordinære offentlige driftstilskud til samfundet direkte i kroner og øre.

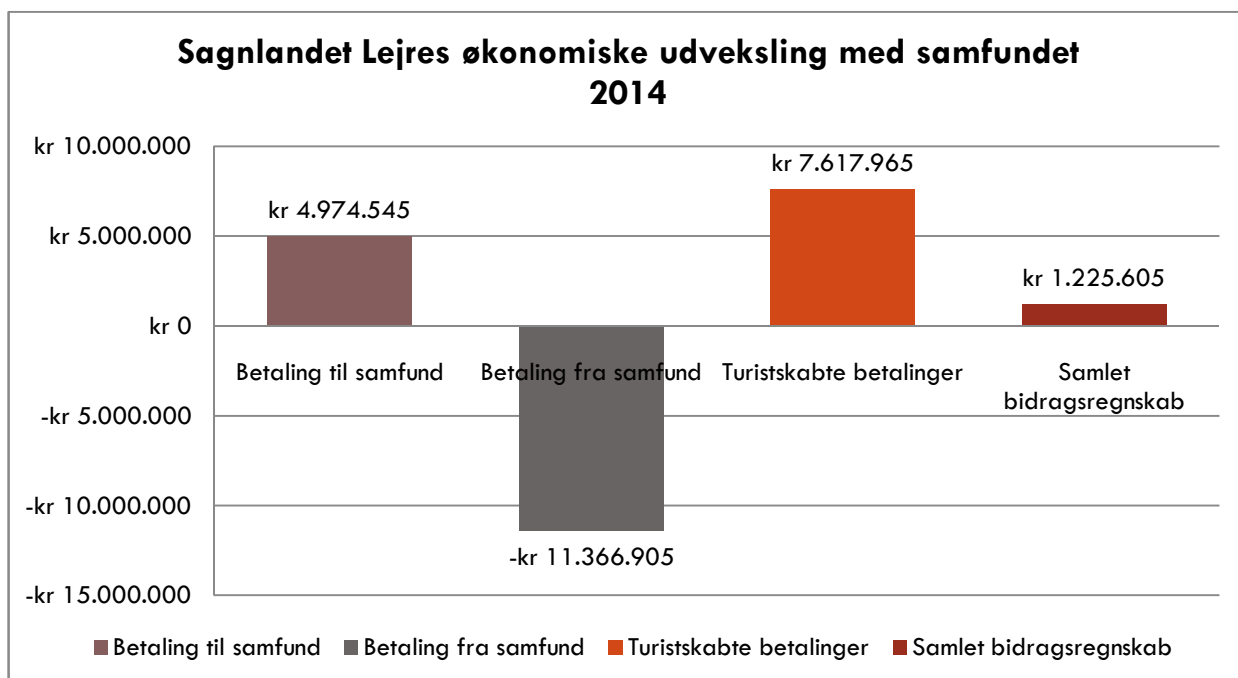
SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet

Udover at Sagnlandet sender ca. 20 % af sine driftstilskud direkte tilbage til samfundet, sikrer Sagnlandets virksomhed og mange besøgende, at *andre* aktører *udenfor* Sagnlandet kan bidrage positivt til samfundsøkonomien.

Sagnlandets afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet beregnes ud fra ABS-modellen. Det sker vha. VisitDenmarks økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug (seneste nøgletal er fra 2011) og sammensætningen af Sagnlandets 56.157 besøgende i 2014, der er opgjort ud fra gæsteanalyser.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet 2014

Antal besøgende i alt	56.157	
Hvoraf	45.077	kommer til området pga. SAGNLANDET LEJRE
Hvoraf	4.369	Besøger området pga. Sagnlandet og andre oplevelser
	6.711	Besøger området eller bor i området og besøger derfor Sagnlandet i anden forbindelse
	41.704	Af det samlede besøgstal er endagsturister
Disse endagsturister skaber en omsætning i samfundet for i alt kr.	17.976.072 kr.	
Af det samlede antal besøgende vælger	8.046	besøgende at overnatte i området (ca. 15 km's radius)
De overnattende gæster skaber en omsætning i samfundet på kr.	3.789.571 kr.	
Samlet skaber de besøgende en omsætning i samfundet på kr.	21.765.643 kr.	<u>udover</u> den omsætning som lægges direkte i SAGNLANDET LEJRE
Heraf udgør kr.	10.882.821 kr.	omsætning i området
SAGNLANDET LEJRE skaber gennem den afledte omsætning	28	arbejdspladser i samfundet udover Sagnlandets egne arbejdspladser
Disse 28 arbejdspladser bidrager med	7.617.975 kr.	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES samlede bidragsregnskab til samfundet er	1.288.487 kr.	<i>Samlet set bidrager Sagnlandet således positivt til samfundet alene målt på økonomiske parametre.</i>

Samlet set skaber Sagnlandets virksomhed et afledt bidrag til samfundet på 7.617.965 kr. i turistskabte betalinger gennem jobskabelse udover Sagnlandets egne arbejdspladser. Når samfundets nettobidrag på 6.392.360 kr. fratrækkes de turistskabte betalinger, har Sagnlandets virksomhed i 2014 givet et positivt nettobidrag til samfundet på i alt 1.225.605 kr.

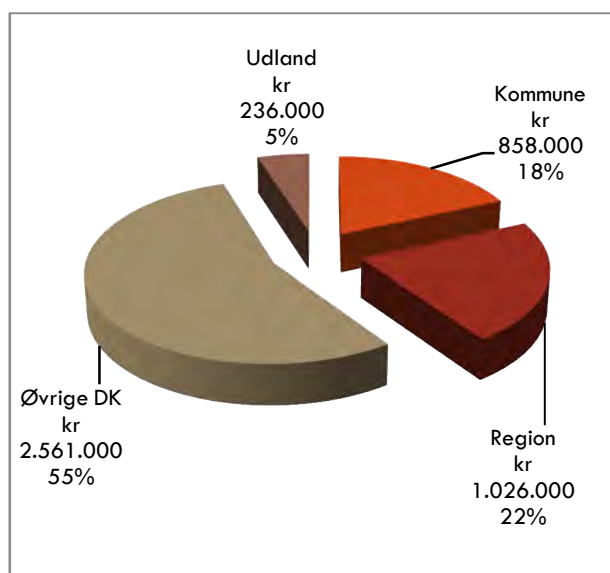
SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet anvendte i 2014 i alt 4.681.000 kr. ex. moms i køb af varer og tjenesteydelser.

Fordeling på Kommune, Region, Øvrige Danmark og Udland viser Sagnlandets bidrag til omsætning i erhvervslivet fordelt på geografi.

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

ABS-analysen viser, at Sagnlandets samlede virksomhed skaber en økonomisk merværdi for samfundet på godt 1,2 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Vi er derfor stolte over at kunne vise, at økonomisk værdiskabelse også er mulig for en almennyttig institution som Sagnlandet Lejre. Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som udgifter, men som en investering, der også kan give et samfundsøkonomisk afkast.

Hertil kommer naturligvis den *allervigtigste*, men ikke ikke-økonomisk kvantificerbare værdi, der er hele formålet med Sagnlandets almennyttige arbejde: At skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning. Det er en vigtig indsats, hvormed Sagnlandet bidrager til at skabe sammenhængskraft, viden og forståelse hos børn og voksne om vores historiske rødder i et alment dannelsesprojekt. Et dannelsesprojekt der viser, at vi som mennesker er både historieskabte og historieskabende og derfor har ansvar for de handlinger og valg, vi træffer i nutiden.

Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer også til udtryk gennem godkendelser, evalueringer og anden opbakning til vores virke:

- SAGNLANDET LEJRE er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse. Målet er at børn og voksne får viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige, praktiske orienterede og udfordrende aktiviteter for alle sanser.
- SAGNLANDET LEJRE er i 2008 udvalgt af Kulturstyrelsen som én af "200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse" symboliseret ved et brunt Johanneskors, der på vejviserskilte ved landevejene gør opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.
- SAGNLANDET LEJRE er godkendt af SKAT som alment velgørende/-almennyttig institution efter ligningslovens § 8A, hvorfor givere kan fratække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst.
- Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være SAGNLANDET LEJRES protektor.

Udover at udvikle og tilbyde skoleundervisning, lærer- og pædagogkurser, gennemføre lærerige kulturhistoriske events og aktiviteter for børnefamilier og turister og være ramme for arkæologiske forsøg og universitetsundervisning, engagerer Sagnlandet sig også i samfundsaktuelle udfordringer. Det sker gennem eksterne samarbejder og projektudvikling, der tilstræber, at bidrage til samfundsgavnige effekter, der rækker langt ud over Sagnlandets egne grænser.

I forbindelse med den økonomiske afrapportering følger forskellige eksempler på sådanne brede indsatser, som Sagnlandet i 2014 har brugt tid og ressourcer på.

Nogle indsatser har f.eks. potentiale til at skabe vækst og fremme ejerskab og lokal identitet i en hel region (Nationalparkprojekt *Skjoldungernes Land*, projekt *Sagnkongernes Verden* og det kulturregionale projekt, *Danmark Bliver Til*).

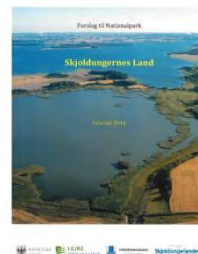
Andre indsatser skal sikre inspirerende møder mellem kultur, videnskab og børn & unge, for at stimulere lyst til læring og herved understøtte Undervisningsministeriets nye skolereform og Kulturministeriets nye strategier for børn, skoleelever og unge (Danmarks videnspædagogiske aktivitetscentre (VPAC) som centrale dannelsesinstitutioner og *De Historiske Værksteder i Danmark - ny forening stiftet i Sagnlandet*).

Endelig er der indsatser, der fokuserer på at synliggøre og fremme vigtige værdier og samarbejder i lokalområdet (*Sagnlandet involverer sig i del lokale erhvervsliv og Sagnlandets vikinger møder minister fra Tordendragens Rige*).

Nationalparkprojekt "Skjoldungernes Land"

Siden 2004 har der i Roskilde og Lejre Kommuner været arbejdet for at etablere en nationalpark. I 2005 blev det første borgermøde om en nationalpark afholdt i Sagnlandet i samarbejde med den kommunale projektgruppe "Det Kulturhistoriske Landskab" og konsulenter fra Cowi. Tre år senere gik Arbejdsmarkedets Feriefond og Friluftsrådet ind med økonomisk støtte for at fastholde arbejdet for en nationalpark i området, nu med titlen "Skjoldungelandet". Lige fra begyndelsen har Sagnlandet deltaget aktivt i diverse arbejdsgrupper og mødefora for at fremme sagen og fra 2008 med sæde i projekt Skjoldungelandets styregruppe.

I marts 2014 indsendte styregruppen endelig ansøgning og projektbeskrivelse til Miljøministeren om oprettelse af Nationalparken nu med navnet "Skjoldungernes Land". I august 2014 kvitterede Miljøminister og folketingets forligskreds bag nationalparkloven med at sende "Udkast til bekendtgørelse om Nationalpark Skjoldungernes Land" i offentlig høring frem til 31/12 2014. Høringen blev ledsaget af tre borgermøder i hhv. Roskilde, Frederikssund og Lejre Kommuner med Miljøministeriet som vært.

Miljøministeriet indbød Sagnlandet Lejre til at holde oplæg om Nationalparkens særlige kulturhistoriske værdier ved borgermødet i Lejre Kommune d. 5/11 2014, hvor ca. 150 borgere mødte op. Sagnlandet har desuden indsendt høringssvar om parkens potentiale for udvikling af bl.a. bæredygtig kulturturisme i området.

Det er derfor særdeles glædeligt, at miljøminister Kirsten Brosbøl den 27/2 2015 har udstedt "Bekendtgørelsen om Nationalparkfonden". Hermed er Nationalpark Skjoldungernes Land nu oprettet, og Sjælland har fået sin første og Danmark sin

fjerde nationalpark. Sagnlandet ligger midt i parken, og vi ser frem til at bidrage med gode kultur- og naturhistoriske oplevelser. De skal perspektivere parkens særlige kvaliteter for borgere, skolebørn og turister fra ind- og udland.

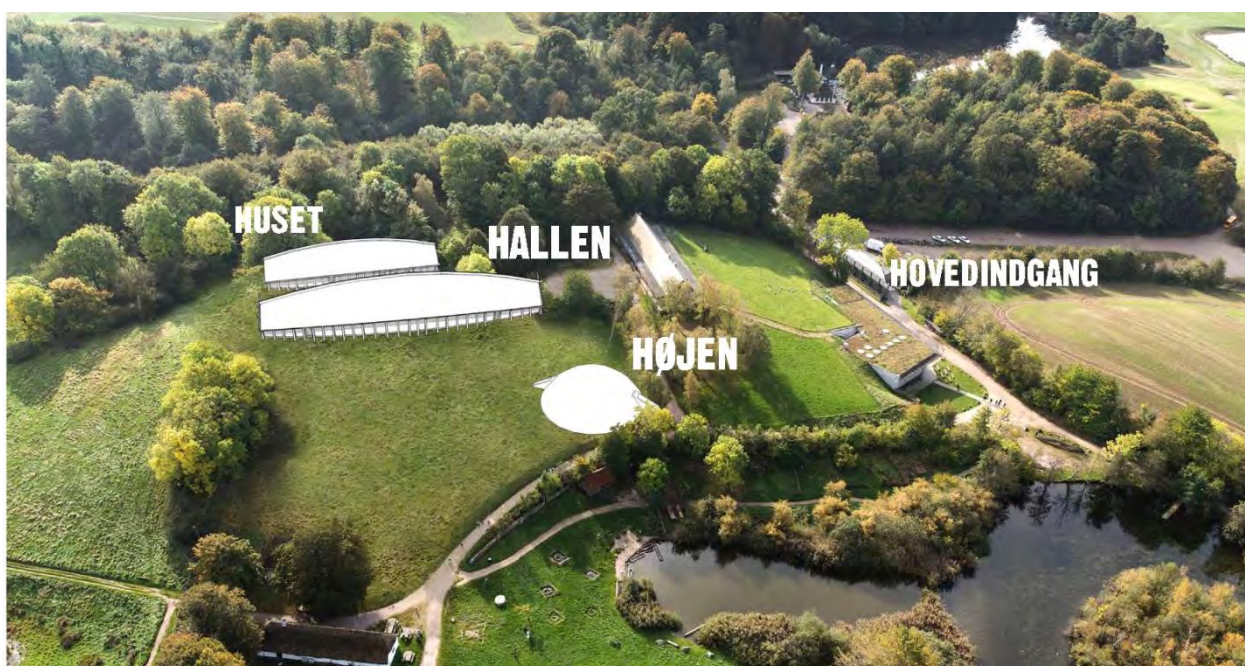
SAGNKONGERNES VERDEN - et ikon for Nationalparken

I juli 2014 fik Sagnlandet efter 2½ års arbejde færdiggjort et gennearbejdet og helstøbt fondsprospekt til et nyt vikingeunivers i Sagnlandet kaldet SAGNKONGERNES VERDEN. Projektet inddrager Lejreområdets arkæologiske og litterære kulturarv, der er en central del af Danmarks righistorie. Det er herfra, vi har fortællingen om Danmarks og Danernes første kongeslægt, *Skjoldungerne*, og deres prægtige haller og hedenske offersteder i magtcentrummet Lejre.

Projekt SAGNKONGERNES VERDEN er tænkt ud fra et helhedsperspektiv. Det skal både skabe synergi med den netop udpegede *Nationalpark Skjoldungernes Land* og indgå i et alment dannelsesprojekt, der udfolder en væsentlig grundfortælling om rigets dannelse og en historisk periode, der helt frem til i dag har haft - og stadig har - betydning for nordisk identitet og vores egen nationale selvforståelse.

Universet er opbygget af tre arkitektoniske hovedelementer, HØJEN, HALLEN & HUSET. De inddrager og bygger på områdets rige kulturarv fra yngre jernalder og vikingetid, som den er dokumenteret gennem arkæologiske fund og udgravninger og understøttet gennem sagn og skriftlige kilder.

Med HØJEN, HALLEN og HUSET som omdrejningspunkt udfoldes den store fortælling om rigets dannelse, vikingernes natursyn, deres tro, samfundsstruktur og verdensopfattelse. Projektet visualiserer og formidler, hvorfor og hvordan Lejreområdet og dets fortidsminder manifesterer sig som et enestående eksempel på et "magtens landskab", som kombinationen af en rig, stedbunden sagnhistorie og en ligeså rig, arkæologisk kulturarv giver mulighed for at belyse og perspektivere.

SAGNKONGERNES VERDEN har potentiale til at blive et nationalt fyrtårn og ikon for hele nationalparken. Hertil kommer et internationalt turismepotentiale. Således er Lejre-områdets signatur sagn, *Beowulf-kvadet*, om helten Beowulf og hans kamp for at befri skjoldungekongen Hroar fra en grufuld trolde, Grendel, kendt i hele den engelsktalende verden gennem film, litteratur, forskning og børnebøger. Det skyldes at *Beowulf-kvadet* anses for det første og største literære værk på oldengelsk. Det er pensum i skolen og har inspireret Tolkien, da han skrev Ringenes Herre og Wagner, da han komponerede Niebelungens Ring.

SAGNKONGERNES VERDEN er omdrejningspunkt i en langsigtet forretningsstrategi, der skal omdanne Sagnlandet fra sommer- til helårsattraktion. Projektet tilvejebringer længe savnede indendørs aktivitetsmuligheder. De gør det muligt at afvikle skoleundervisning, lejrskoler, historiske håndværkskurser og oplevelser for turister på helårsbasis. Projektet kombinerer vikingernes elegante arkitektur med det 21 århundredes teknologi og viden om sundt indeklima, arbejdsmiljø og lysætning. Derfor placeres HALLEN og HUSETS overlegne halkonstruktioner på moderne, diskret skjulte, fundamenter med strøm, varme, vand og fiberkabler. Det sikrer, at det nye miljø kan danne en storlået ramme for kulturhistoriske aktiviteter og events året rundt.

SAGNKONGERNES VERDEN er derfor ikke alene et nyskabende kulturhistorisk projekt, der forbinder arkæologi, mytologi og landskab i en integreret oplevelse. Det er også et teknologisk innovationsprojekt.

Med projektet bryder Sagnlandet nye veje og viser, hvordan man på æstetisk vis kan bygge bro mellem forhistorisk arkitektur og moderne teknologi for at skabe fleksible rammer for historisk levendegørelse, undervisning, teater, musik, fortælling, rollespil, udstillinger, håndværkskurser og kulinariske oplevelser året rundt. Her får skuespillere, storytellere, håndværkere, musikere, rollespillere og gastronomer en unik arena at udfolde sig i, idet alene HALLENS centrale rum kan rumme 300 gæster af gangen. Det er kulturhistoriske events og aktiviteter som Sagnlandet hidtil har været henstillet til at afvikle i lejede telte i sommerhalvåret.

SAGNKONGERNES VERDEN er udarbejdet i tæt samklang med Lejre Kommunes strategier for udvikling af bæredygtig turisme, økologi og nationalpark. Projektets realisering vil både styrke Sagnlandets driftsøkonomi ved at minimere risiko for, at én dårlig sommersæson ødelægger et helt års driftsresultat samtidig med, at det skaber nye arbejdspladser og omsætning lokalt.

Forberedelse og udarbejdelsen af projektet havde aldrig kunnet lade sig gøre foruden den store interesse og opbakning fra såvel den tidligere som nuværende kommunalbestyrelse i Lejre Kommune, der her skal takkes. Det gælder også embedsværket i Byg & Miljø og Lejre Brandvæsen for sparring i udviklingsfasen.

Lejre Kommune har sikret fremtidig drift af SAGNKONGERNES VERDEN ved en betragtelig forøgelse af Sagnlandets hidtidige driftstilskud. Kommunen har indarbejdet sit øgede driftstilskud på i alt 7 mio. i de kommunale budgetter frem til foreløbigt 2016. Det betyder, at fonde, der måtte investere i realiseringen af projektet, kan være trygge ved, at drift af de øgede faciliteter er på plads.

Prospekt og budget er lavet i et forbilledligt samarbejde med dygtige arkitekter, ingeniører, håndværkere og IT-udviklere, der her skal takkes for indsats til nu: arkitekt og arkæolog, maa. og mag.art Bente Draiby; Futuragraphic ved arkitekt, maa. Kasper Lyneborg; Wohlert Arkitekter ved maa og byggeøkonom Thorben Schmidt; Eduard Troelsgaard Rådgivende Ingeniører ved ingeniør og nordisk mester i arkitektonisk kulturarv Jeppe Steen Andersen; Gert Carstensen Rådgivende Ingeniører ved ingeniør Kasper T. Jørgensen, Bondskovgaard Savværk ved Palle Nielsen; ExperienceLAB RUC ved professor, Ph.d. John P. Gallagher; lektor, ph.d. Troels Andreasen og professor, dr.phil., ph.d. Sisse Siggaard Jensen. I en tidlig fase af projektet har museumsinspektør, mag.art. Tom Christensen, Roskilde Museum endvidere stillet arkæologisk udgravningsplan og et første rekonstruktionsforslag af HALLEN til rådighed for projektet.

Endelig har Sagnlandet Lejres engagerede bestyrelsesmedlemmer og Ledborg Slot, der er observatør i bestyrelsen, alle ydet konstruktiv kritik og sparring gennem alle projektets faser. Lige fra de første ideer, tanker, skitser og interessentanalyser blev nedfældet på papir i november 2011 og frem til det gennemgængede og beskrevne fondsprospekt lå færdigt i juli 2014.

Takket være alle de her nævnte menneskers indsats og engagement kunne Sagnlandet Lejre ultimo juli 2014 indsende prospektet ledsaget af ansøgning til privat fond, der aktuelt færdigbehandler ansøgningen i første halvår af 2015.

I forbindelse med fondsbehandling har Sagnlandet i november 2014 etableret en stærk faglig følgegruppe med repræsentanter fra nationale historisk-arkæologiske miljøer, der kvalitetssikrer projektets faglige forankring mht. konstruktion og indretning. Her skal følgende takkes for beredvilligt at stille op for Sagnlandet: Bente Draiby, arkitekt maa. og mag.art. forhistorisk arkæologi; Henriette Lyngstrøm, lektor, ph.d., mag.art., Københavns Universitet, Jørgen Poulsen, pensioneret leder, Vikingelandsbyen Albertslund; Lars Jørgensen, forskningsprofessor, ph.d., MA, Nationalmuseet; Lotte Hedeager, professor, dr.phil., Oslo Universitet; Svend Jakobsen, bygningsingeniør, teknisk direktør Eduard Troelsgård Rådgivende Ingeniører; Torben Dehn, mag.art., specialkonsulent, arkæologi, Kulturstyrelsen.

Fra "Da Danmark Blev Til" til "Danmark Bliver Til"

Sagnlandet har siden 2009 været involveret i formulering og udvikling af Kulturregion Midt- og Vestsjællands projekt "Da Danmark blev til". Sagnlandets direktør har siden projektets begyndelse været formand for projektet, der har til formål at fremme et værdikædesamarbejde under parolen "Vikinger-Værdikæder-Vækst". Projektet har siden 2011 været finansieret af midler fra Kulturregion Midt- og Vestsjælland, Kulturministeriet og Region Sjælland.

Projektet har samlet 26 kulturhistoriske aktører fra Kulturregionens 8 kommuner til at arbejde sammen om at skabe en fælles fortælling om områdets særlige kulturarv fra vikingetid og middelalder. Perioden er særlig stærkt repræsenteret i kulturregionen, hvad områdets nye nationalpark status netop understreger.

Samarbejdet er i perioden 2011-2014 udmøntet i kulturhistoriske events og festivaller i udvalgte havne og attraktioner, workshops og udviklingsforløb for de

deltagende attraktioners medarbejdere, afprøvning af nye undervisningsformer og -materialer rettet mod områdets skoler samt afholdelse af en stor fælles konference med erhversliv, kulturliv og kulturministeren.

Ved udgangen af 2014 udløb projektets første 4-årige støtteperiode. Sidste halvår af 2014 har projektets bestyrelse og sekretariat derfor haft fokus på tilrettelæggelse og tilvejebringelse af en ny 4-årig projektperiode. Det er derfor glædeligt, at Kulturregion Midt og Vestsjælland har afsat økonomiske midler til en ny indsatsperiode 2015-2018. Også Kulturministeriet har udtalt sig positivt om en ny støtteperiode. Endelig er bestyrelse og sekretariat aktuelt i dialog med privat fond om bidrag til projektets kommende 4-års strategi.

Projektet er i sin første periode lykkedes med at skabe et solidt fundament i form af tætte netværk, samarbejdsrelationer og ejerskab på tværs af attraktioner, kulturinstitutioner og kommunegrænser. Politisk er der også skabt bevidsthed og forståelse for det vigtige samspil mellem kulturarv og identitet over en bred front. Det er desuden glædeligt at flere nye aktører, bl.a. Nationalmuseet, har tilkendegivet stor interesse for et tæt samarbejde med projekt og sekretariat.

Projektsekretariatet er blevet et uomgængeligt omdrejningspunkt, der samler og katalyserer et bredt samarbejde på tværs af kommunegrænser, institutioner og sektorer, der vil sætte Danmarks kulturarv, ikke mindst fra vikingetid, højt på den kultur- og turistpolitiske dagsorden.

I den kommende 4-årige indsatsperiode forener vi kræfter og ressourcer i disse netværk og samarbejdsrelationer i udvikling og opbygning af ét samlet visuelt og kreativt kulturhistorisk univers og eventflow. Univers og events skal forene fortid og nutid i kulturregionen og skabe en stærk identitet og fortælling, som knytter alle deltagende parter endnu tættere sammen. Med projektet vil vi give både borgere, skolebørn og turister ejerskab til fortiden, nye perspektiver på nutiden og forståelse af selv at være del af en lang og spændende historie. Derfor har vi døbt næste projektperiode "DANMARK BLIVER TIL."

VPAC'erne som centrale dannelsesinstitutioner i samfundet

I juni 2014 gik Danmarks 16 Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC) sammen om en fælles stand på Folkemødet på Bornholm. Målet var at skabe opmærksomhed om det store dannelses- og uddannelsespotentiale centrene repræsenterer indenfor forskellige fagområder. Centrene favner både kulturhistorie og naturvidenskab og omfatter bl.a. Experitarium, Universe, Geocenter Møns Klint, NaturBornholm, Aqua Ferskvandscenter, Vadehavscentret, Historiecenter Dybbøl Banke og altså Sagnlandet Lejre.

VPAC'erne havde sat kulturminister Marianne Jelved og professor i formel filosofi ved Københavns Universitet, Vincent Hendricks stævne. Sammen skulle de debattere kulturinstitutioners rolle i læring og dannelse. Journalist og studievært på DR2, Anja Bo, var veloplagt ordstyrer i en ligeså veloplagt, 45 minutter lang debat. Den satte fokus på samspillet mellem på den ene side at lege og have det sjovt og samtidig at lære noget og få nyt perspektiv på sig selv og verden.

VPAC'erne er de kulturinstitutioner i Danmark, der har det som adelsmærke at kombinere forskningsbaseret vidensformidling med leg og oplevelser. På et VPAC skal børn og voksne være aktive sammen i tilegnelse af viden. I lyset af den ny skolereform og dens fokus på udeskoleprojekter, bevægelse og praksisnær undervisning, er det derfor oplagt at inddrage VPAC'ernes viden og erfaringer.

Både kulturminister og filosof var enige om, at den digitale tidsalder, vi lever i på godt og ondt, gør det vigtigt at indfange de unges interesse for naturvidenskab og historie. Ellers smuldrer samfundets sammenhængskraft og medborgskabet svækkes i manglen på sammenhængende, almene grundfortællinger.

I dag er der en voldsom kamp om børns og unges opmærksomhed via spil og sociale medier. Det er en kamp, hvori kulturinstitutionerne har en vigtig rolle og et ansvar. De skal udfordre vanetænkning og udvikle praksis, der viser, at sjov og leg ikke er i modsætningsforhold til viden og læring men hinandens forudsætning.

Inspireret af folkemødets gode oplevelser satte Sagnlandet i november 2014 alle 16 VPAC'ers direktører og skoletjenestemedarbejdere stævne i Sagnlandet under temaet: *"Styrket samarbejde og profilering af VPAC'ernes almennyttige virke for fremme af befolkningens interesse for naturvidenskab og kulturhistorie gennem involvering i rammerne af et uformelt læringsmiljø."* Det to dage lange møde resulterede i en tværinstitutionel arbejdsgruppe, hvori Sagnlandet deltager. Den udvikler på fællesskabets vegne et VPAC-fondsprojekt. Det skal skabe evidensbaseret viden og nye skoletjenestetilbud bl.a. med afsæt i empiriske analyser af VPAC'ernes særlige didaktiske praksis og alsidige skoleforløb.

At VPAC'erne repræsenterer unikke værdier fremgår af Sagnlandet Lejres årlige brugerevalueringer af vores skoletjenestetilbud. Citatet nedenfor er uddrag af en evaluering skrevet af en skolelærer på baggrund af 4-dages vikinge-lejrskole i Sagnlandet med sin 4. klasse fra en københavnsk skole. Det er et uddybende kvalitativt svar på en kvantitativ angivelse på en skala fra 1-5 af spørgsmålet: *"Hvordan fungerer undervisningen i Sagnlandet som bidrag til jeres undervisning?"*

"For vores elever blev historien simpelthen levende i løbet af de dage, vi var der. En af dagene gik vi en tur hen til jernalderen, hvor nogle af eleverne stod og kiggede på smedjen. En af dem udbrød. "Jernalderen må være før vikingetiden, for man kan tydeligt se, at deres smedje er mere primitiv". Altså var det for en historielærers synspunkt en ekstremt givende uge. Derudover har jeg aldrig set elever vokse så meget i løbet af så få dage. Hver dag lærte de nye ting, og dette var uden at åbne en eneste bog, og jeg tror aldrig, de kommer til at glemme en eneste af de ting, de lærte.

Som klasse voksede de sammen på en helt ny måde. De fik alle sammen set hinanden i et helt nyt lys. Pludselig var det ikke fodbold, det rigtige tøj, mobiltelefon mærker eller hvilken serie, man fulgte med i på netflix, der var samlingspunkt for eleverne, nej nu samledes de om at piske fløde til smør. Vi så helt nye venskaber vokse frem. Man kunne simpelthen fra den første dag til den anden, mærke, at de var meget mere rummelige og afslappede overfor hinanden.

De oplevede også, at der var brug for dem. Alle var nødvendige for, at vi kunne få tingene til at fungere, og alle kunne bidrage til fællesskabet. Det var hårdt arbejde for os alle, men til gengæld var der et nærvær, som er svært at finde i en ellers stresset hverdag. Eleverne sagde selv, at det var den bedste tur de nogensinde havde været på.

Alt dette skyldtes ikke kun Sagnlandet, men i høj grad også vores to Sagnlands instruktører: Ravn, Rollo og hjælperen Svend. De var fantastiske med eleverne, og kunne få alle til at falde helt til ro. De var utroligt dygtige til at formidle og kom med et inspirerende engagement. Vi har været meget spændte på, hvordan eleverne ville være overfor hinanden, når vi kom tilbage. Men heldigvis har vi indtil videre kunnet mærke, at de holder fast i meget af det de lærte. Der er en utrolig rar tone i klassen. Fra forældrene har vi ligeledes fået rigtig mange positive tilbagemeldinger – så det har for os været en kæmpe succes. Den bedste lejrskoleoplevelse jeg har haft."

Kvindelig skolelærer august 2014

(Der bl.a. inddrog Sagnlandets lejrskoleophold i: historie, dansk, kristendom og natur/teknik)

De Historiske Værksteder i Danmark - ny forening stiftet i Sagnlandet

I januar 2014 var Sagnlandet vært ved netværket af Historiske Værksteders 35-års jubilæumstræf. 83 repræsentanter deltog. Netværket er stiftet i Sagnlandet i 1970, af stedets grundlægger, etnolog Hans-Ole Hansen. Målet med netværket var at sikre erfaringsudveksling og kvalitet i den nye historiske værksteders undervisning, der efter Sagnlandets grundlæggelse spirede frem over hele landet.

På det tre dage lange jubilæumstræf blev det besluttet at fremtidssikre det uformelle netværk ved at danne en medlemsbaseret forening med kontingent og valgt bestyrelse. Den ny forening er stiftet januar 2015 under navnet "Historiske Værksteder i Danmark" og har bl.a. følgende vedtægtsbestemte formål:

- At styrke, udvikle og synliggøre det arbejde der foregår i historiske værksteder, og hvordan dette arbejde kan indgå i forskellige sammenhænge lokalt, regionalt og nationalt.
- At styrke en aktiverende formidling af historien, hvor brugerne / de besøgende gennem direkte oplevelser og indlevelse får en mere sammenhængende og helhedspræget forståelse for, at nutid og fremtid opstår af fortiden, som vi kender gennem kilderne.

Foreningen arbejder desuden for at styrke og videreudvikle samarbejdet mellem historiske værksteder i Danmark gennem kompetence- og aktivitetsudvikling for at fremme og bidrage til den pædagogiske og formidlingsmæssige udvikling.

Det er dejligt at konstatere, at en ring blev sluttet i Sagnlandet Lejre, og at en ny stærk forening er vokset ud af netværket. Sagnlandets Undervisnings- og Udviklingsansvarlige medarbejder har næstformandsposten i den ny forening.

Sagnlandet involverer sig i det lokale erhvervsliv

Sagnlandet arbejder løbende på at fremstå som en aktiv del af lokalsamfundet. I 2014 har Sagnlandet bl.a. involveret sig i at fremme et godt samarbejde mellem de erhvervsdrivende i kommunen. Det er sket ved at indgå aktivt i en fusionsproces mellem to erhvervsforeninger, der 8 år efter kommunesammenlægningen fortsat kørte som to mindre, selvstændige foreninger.

I marts 2014 lod Sagnlandets direktør sig indvælge i bestyrelsen af den ene forenings generalforsamling. Det skete på en ambition om at bidrage til en sammenlægning af de to foreninger for at give det samlede erhvervsliv en stærkere stemme i kommunen. Sagnlandet påtog sig værtskab for et konstruktivt fællesmøde mellem de to foreningers bestyrelser i juli 2014. Her blev vilkår for fusion, økonomi og bestyrelsessammensætning afklaret og nedfældet. I oktober 2014 blev den ny, fælles erhvervsforening, *Lejre Erhvervsforum*, stiftet ved fælles generalforsamling. Sagnlandets direktør er repræsenteret i den ny bestyrelse.

Lejre Kommunes kommunalbestyrelse har i 2014 etableret et særligt erhvervspolitisk udviklingsforum, *Lejre Erhvervsudviklingsforum*. Udviklingsforums formål at fremme et godt erhvervsklima i kommunen for at styrke vækst af eksisterende virksomheder, tiltrække nye og fremme iværksætterier. I dette forum sidder både kommunalpolitikere og repræsentanter for forskellige nøglesektorer i kommunes erhvervsliv, bl.a.: Byg & Bolig, Landbrug & Fødevarer, Industri og Turisme & Oplevelsesøkonomi. Kommunens initiativ har skabt et godt, fælles rum for direkte dialog mellem erhvervsliv og det politiske niveau. Sagnlandet Lejre har haft den glæde at få plads i det nye Erhvervsudviklingsforum.

Sagnlandets vikinger møder minister fra Tordendragens Rige

Sagnlandet Lejre stiller gerne sine faciliteter og kreative medarbejdere til disposition, når nogen efterspørger en særlig mødeoplevelse eller ramme. Det gjorde Lejre Kommunes borgmester, Mette Touborg, i marts 2014, da borgmesteren stod for at modtage Bhutans første kvindelige minister, Dorji Choden, Minister for Works and Human Settlement. Dorji Choden var bl.a. interesseret i at høre om Lejre Kommunes økologiske profil, initiativer og visioner. Visioner som ministeren fandt yderst relevante for at sikre en bæredygtig udvikling af den lille stat med ca. 700.000 indbyggere fordelt over 3 klimazoner i Himalaya bjergene mellem Indien og Kina.

Det var en sand fornøjelse for Sagnlandets vikinger og Sagnlandet at få lov at modtage og beværte den fornemme gæst og hendes følge fra fremmede egne på ægte vikingemanér med "...håndug og høflighed. Venligt væsen, om det vindes kunne, tale og samtale". Dvs. sådan som der så klogt står skrevet i de over 1000 år gamle eddaskvad, der vejleder en viking om høvisk opførsel og ret livsførelse.

Repræsentanten for *Druk Yul*, det nationale navn for Bhutan, der betyder *Tordendragens Rige*, imponerede Sagnlandets vikinger med at kvittere med en gave - et lille smykke, hvorpå stod de tankevækkende ord, der afspejler landets urgamle visdom og enkle levevis: *Hap-*

piness has a name - Bhutan. Bhutan er som bekendt det eneste land i verden der opererer med et nationalt lykkeindeks for befolkningen for at holde fokus på centrale kærneværdier i landets udvikling i en global, markedsstyret verden. At den noget anderledes velkomst og ramme gjorde indtryk kom til udtryk i en fin takkehilsen, som ministeren efterfølgende sendte:

Dear Hon'ble Mayor Mette Touborg, I am taking few moments to thank you profusely for the wonderful reception and for spending the day with me and my delegation. We will really cherish the age old Viking style of receiving guests. ...

Dorji Choden, Minister for Works and Human Settlement, Bhutan

Tak til bidragsydere m.fl.

Sagnlandet Lejres årsberetning 2014 skal afrundes med en varm tak til mine engagerede og kreative medarbejdere, frivillige fra Sagnlandets Venner, Sagnlandets bestyrelse samt vores mange netværks- og projektpartnere for godt samarbejde og indsatser i årets løb.

Afslutningsvist en varm tak til fonde, puljer, offentlige institutioner, sponsorer og andre, der praktisk og økonomisk har bakket op om Sagnlandets virke i 2014.

Tak til bidragsydere

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes: **Undervisningsministeriet** og **Lejre Kommune**.

For såvel praktisk bistand, projekt. og kompetenceudvikling og økonomisk støtte samt tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes: **Erhvervsakademi Sjælland** (projekterne: Nyt Bibliotekssystem; Udvikling & Markedsføring af nyt fødevarerprodukt - Tollundmandbar, en kulturhistorisk energibar), **Kulturministeriet** (projekt: Da Danmark Blev til), **Kultur- og Skoletjenesten i Midt og Vestsjælland** (projekt kultur og klasserum/Værktøj i fredstid, våben i krigstid) **Kulturregion Midt- og Vestsjælland** (projekt Da Danmark Blev Til), **Lejre Kommune** (projekt Sagnkongernes Verden, Skole- og Børneinstitutionsaftale 2014-2015), **Region Sjælland** (projekt: Da Danmark blev til), **Sagnlandets Venner i Lejre** (frivillig hjælp, donation af leer), **Skoletjenesten** (udstationering af en 1/2-tids SKT medarbejder), **RUC Innovation** (projekt Sagnkongernes Verden) **RUC Innovation & ØstDansk Turisme** (projekt: Vækstprogram for turismevirksomheder – kyst og kultur i Region Sjælland).

For sponsorater takkes: **Frisko Is, Alm. Brand - Roskilde afdeling, frivillige bidragsydere**

Lars Holten, direktør

2014 – landet du må udforske i ord og billeder

Saglandet Lejre er et af Danmarks 16 Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC), der modtager driftsstøtte fra Undervisningsministeriet. VPAC'erne dækker: "... de tekniske & naturvidenskabelige og de kunstneriske, kulturelle, historiske, litterære og filosofiske områder, er ikke museer, men står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og begreber - og hvis koncept bygger på vidensformidling via publikums aktive deltagelse." (www.uvm.dk)

For at have status af VPAC og opnå driftsstøtte til videnspædagogisk arbejde, skal vi hvert år dokumentere, at Saglandet lever op til Undervisningsministeriets kriterier for støtte. De omfatter bl.a. krav til faglighed, kvalitet, udvikling, relevans for grundskolen, samarbejder lokal, nationalt og internationalt mm.

Til supplement af udvalget af strategiske udviklingsarbejder beskrevet i foregående afsnit i sammenhæng med års- og samfundsregnskab, præsenterer vi i det følgende et kalejdoskopisk vue i ord og billeder af Saglandets alsidige arbejdsområder.

De udvalgte aktiviteter fra sæson 2014 illustrerer, hvordan vi i praksis har løftet vores videnspædagogiske arbejde. Der er ikke tale om en udtømmende oversigt over alle årets aktiviteter og samarbejder, men alene illustrative eksempler samlet under hovedoverskrifterne Formidling, Forskning og Undervisning.

SAGNLANDETS aktiviteter indgår i et kredsløb, der består af tre kerneområder: Forskning, Formidling & Undervisning

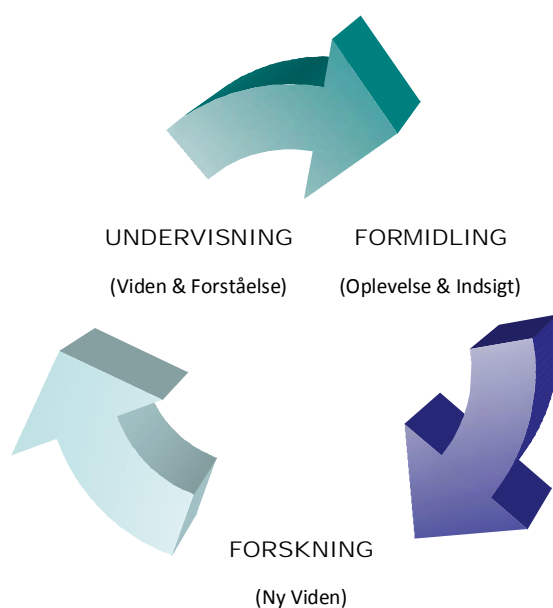
I kredsløbet giver forskningen ny viden, som formidles videre i undervisningssituationen med skoleelever og i formidlingen i det daglige møde med gæsterne

SAGNLANDETS forskningsbaserede formidling giver eleverne og publikum forståelse og indsigt, når vi omsætter ny viden fra forskningsverdenen i håndgribelige oplevelser og aktiviteter, som børn og voksne, selv kan deltage i.

Ideelt set danner mødet mellem ansat og gæst udgangspunkt for en dialog, der igen afføder ny viden og indsigt hos begge parter.

Dette krydsfelt mellem forskning, undervisning og formidling inspirerer til at rejse nye spørgsmål til forskningen for at kunne give nye svar og nye formidlingsoplevelser og aktiviteter.

SAGNLANDET LEJRES kredsløb er i bevægelse ...

Formidling

Sagnlandets Formidlingsafdeling tilrettelægger hvert år et alsidigt sæsonprogram. Det skal tiltrække og tilfredsstille de mange tusinde gæster, der tilbringer en dag med at udforske Sagnlandet. De omfatter både børnefamilier, bedsteforældre, danske og udenlandske turister samt børneinstitutioner og skoler på udflugt.

Til sådanne gæstetyper, der færdes på egen hånd gennem Sagnlandets historiske miljøer og store landskab, tilbyder vi en varieret palet af aktiviteter. Nogle kan rumme mange gæster på en gang, mens andre appellerer til mindre grupper, familier eller par. Fælles for alle aktiviteter er, at de skal være sjove, lærerige og spændende samt inddrage både børn og voksne i praktiske gøremål. Det skal skabe en fælles, social oplevelse, der gerne skal inspirere til samtale og refleksion.

Alle gæster får ved køb af billet udleveret et dagsprogram, der viser hvor og hvornår, der er aktiviteter i de forskellige forhistoriske miljøer.

Dyr & Natur

Fra vores skriftlige publikumsanalyser ved vi, at gæsterne værdsætter Sagnlandets meget skønne natur og de forskellige historiske dyreracer, der enten færdes frit (får, geder og stude) eller i store folde (urokser, vildheste, vildsvin og sortbrogede grise). I 2014-2016 har vi derfor sat os for at arbejde mere systematisk med inddragelse af dyreholdet og fortællinger omkring dyr i formidlingen.

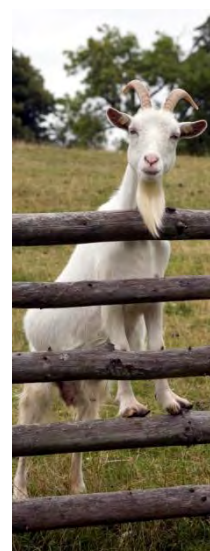
I 2014 har vi tilbudt særlige interaktive foderture med Sagnlandets dyrepasser rundt til Sagnlandets vilde fortidsdyr i form af vildheste, urokser og vildsvin. Undervejs fortælles om fortidens jagt, dyrenes adfærd og deres optræden i mytologi og symboler. Desværre var der ikke mange gæster, der gik med på de annoncerede rundture gennem landskabet, men dem der gjorde, værdsatte den tætte interaktion med dyrene. I 2015 arbejder vi videre med formen for at finde bedre måder at bringe dyrene, og de mange spændende fortællinger de rummer, i spil.

Ny spydkast bane etableret

Helt anderledes populær blev Sagnlandets nye spydkast bane, der blev taget i brug i sæson 2014. Den er anlagt i tilknytning til den bemandede bueskydningsbane, således at instruktøren her kan følge, hvordan gæsterne håndterer spyddene på den ubemandede spydkast bane. Sådanne udfordrende motoriske aktiviteter har vist sig særdeles populære blandt gæsterne, ikke mindst de voksne, mandlige gæster og fædre, der her får afløb for deres indre jæger. I 2015 udvides dette område med flere selvaktiverende motoriske aktiviteter.

Motionsløbet Jagten på sagnkongerne - Kong Skjold

I samarbejde med Golden Days udviklede Sagnlandet i 2014 et historisk motions- og orienteringsløb for børnefamilier i alderen 6-12 år. Løbet foregik den 23. maj. Her gik frisk luft, spændende kulturhistorie og udfordringer til både krop og hoved op i en højere enhed. Ved hjælp af et kort over Sagnlandet skulle forældre og børn hjælpe hinanden med at finde i alt 8 poster fordelt ud over vores store, bakkede landskab. Ved hver post skulle de sammen løse en opgave. Flere poster var "levende" og bemanded af troldkvinde, kongens skatmestre, hans krigere, trølle

eller "vilde dyr" i form af "bersærker", dvs. bjørneskindsklædte vikingekrigere. Det gav både gode dialoger, grin og sved på panden.

Fortællingen, der bandt løb og udfordringer sammen, var bygget over sagnet om Kong Skjold, Darnernes første konge og grundlægger af den navnkundige *Skjoldungeslæggt* i Lejre. Motionsløbet blev afsluttet med en fælles event i Båldalen. Her oplevede børn og voksne en dramatisk tvekamp, der illuderede sagnets dyst mellem Skjold og hans nedrige rival Kong Skate om den smukke mø, Alfildes hånd. Her blev hujet og heppet på Skjold.

I alt 120 løbere deltog hvilket var langt fra de 500, vi havde som mål. Men da vejrudsigten havde lovet skybrud, må det betegnes som tilfredsstillende. I evalueringsskemaer udtrykte deltagerne da også stor tilfredshed med løbet og beskrev det som et "rigtig godt arrangement", "fantastisk arrangement" mm. Flere løbere foreslog mere "uhygge", "sværere poster" og "længere ruter". Disse ønsker tager vi med i videreudviklingen af konceptet i 2015, idet vi ser et stort potentiale i kombinationen af motionsløb og kulturhistorisk formidling.

Pilefestival i pinseferien

I pinseferien d. 7-9. juni var Sagnlandet vært for et nyt stort arrangement, der satte fokus på et ældgammelt håndværk med rødder helt tilbage til jægerstenalder - pileflet. Festivalen blev udviklet og afholdt i samarbejde med Pileforeningen. Som optakt og PR for festivalen skabte festivalens arrangørgruppe i maj en smuk *Land Art* skulptur "Smedens Kat" ved Sagnlandets hovedindgang. I Festivaldagene blev Båldalens ridefold omdannet til én stor, stemningsfuld markedsplads. Her summede det af aktivitet mellem 30 boder, hvor alskens genstande i pileflet blev falbudt. I og omkring boderne demonstrerede pileflettere fra hele Norden deres smukke og fascinerende håndværk i praksis, som de samtidig fortalte passioneret om til alle besøgende. Hver dag var annonceret åbne workshops, hvor børn og voksne, under kyndig vejledning af erfarne pileflettere, kunne prøve kræfter med de smidige pilevidjer. For pilefletterne selv var der særlige, interne workshops, hvor de kunne stifte bekendtskab med andre flette teknikker som løbebinding og spånflet. Festivalen var en succes for alle parter og videreudvikles i 2015.

Sagnkongefestival i efterårsferien

Takket være økonomisk tilskud fra det kulturregionale projekt *Da Danmark Blev Til*, fik Sagnlandet mulighed for at skabe en helt ny efterårsferie begivenhed - *Sagnkonge Festival*. I lighed med forårets motionsløb Jagten på Sagnkongerne, tog efterårsferien festival fat på en anderledes og medrivende formidling af Lejreområdets rige sagnhistorie for målgruppen børnefamilier med børn på 6-12 år.

Drama og inddragelse af børn og voksne i krigerlivets glæder og sorger var i fokus. En krigerlejr med telte for vikingehøvdingen Regnar Lodbrog og hans hird blev rejst på Oren engen foran Jernalderlandsbyen. Her blev der gennem alle efterårsferiens 9 dage afviklet 5 daglige "børneslag" ledsaget af både dramatiske og humoristiske fortællinger om vikingernes forskellige våbentyper og kampteknikker. Herefter blev alle børn indrullet i to rivaliserende kampgrupper, hvor de skulle lære at kæmpe sammen. Hvert barn havde enten en lanse, økse, sværd eller skjold med forskellig rækkevidde i kamp. Derfor var deres "overlevelse" helt afhængig af deres evne til at samarbejde og dække for hinanden.

Som led i træningen ledte Sagnlandets instruktører børnene væk fra deres forældre, mens de blev trænet i skjoldformationer. Imens blev alle forældre udstyret med bue og blunde pile med besked på at "skyde" på børnene, når de vendte sig om. Her gik det for alvor op for børnene, hvor vigtigt det var at kunne håndtere skjolde og lave hurtige formationer for at afbøde pileregnen. Det var både til stor morskab for børn og forældre, men gav samtidig et meget tydeligt indblik i vigtigheden af at samarbejde og prompte at adlyde ordrer, da ens "overlevelse" afhæng af hele gruppens koordineringsevner.

Krigerlejren bød også på "træsørd værksted", hvor der var gang i snitteknivene og på et messetelt med smagsprøver på vikingemad. Endeligt var der et lazarettelt med sengelejer til de "sårede". Her blev datidens kirurgiske instrumenter fremvist ledsaget af fortælling om sårpleje, som de er beskrevet i sagn og sagaer. Her kunne børnene også få lavet et drabeligt "sår" i voks og teaterblod.

Trods regn og pløve var begejstringen stor blandt de deltagende børn og voksne. Flere gæster kom tilbage mange gange i løbet af efterårsferien, ligesom børnefamilier efterfølgende skrev uopfordret tilbage om deres oplevelser med ros til personalet for arrangementet og dets pædagogiske og læringsmæssige indhold:

... sikke begejstrede vi blev, da vi første lørdag i efterårsferien besøgte jer! Vi blev så vel modtaget i jeres fine, inspirerende butik. Derefter overvældet af den altid smukke natur, og vejret var også rigtig med os med en blanding af eventyrlig dis og smuk efterårssol. Vi tog en rute på vores fem-årige drengs præmisser og blev rigtig vel modtaget af fyren på bueskydebanen.

Derefter bevægede vi os mod vikingeslagmarken, hvor vi havde de mest underholdende timer med at snitte sværd, få mega seje sår i lazarettet og ikke mindst kæmpe den ene vikingekamp efter den anden med nogle virkelig inspirerende forbilleder. Vores knægt er en ivrig en af slagsen, og de havde ham på kort tid i deres hule hånd til at overholde diverse spilleregler for sådan en kamp såsom fx at lægge sig og "dø", hvilket er uendelig svært for en stolt fem-årig, og samtidig bare få lov til at være vild og sej på en kammeratlig måde ;-). De ting han fik med sig derfra af uforglemmelige oplevelser og en rigtig god udvikling kan ikke måle sig med diverse læringsplaner i moderne børnehaver - vi var kort sagt imponerede, og må endelig lade roserne gå videre til 'vikerne' med håbet om, at vi ser dem igen næste år :-)

Familien Buch

Hej Lejre. Vi var på besøg i weekenden, med 3 drenge. Vi vil sige jer mange tak for en fantastisk dag og især slaget med sværd, rigtige krigere og økser var en populær event. Jeg har lavet et lille billede til jer (se vedhæftede) - det betegner den følelse man fik af stedet. P.s. billedet bliver ikke brugt i andre sammenhænge. Endnu engang mange tak for et dejligt sted!

Familien Harris

Vi nåede ikke at svare på jeres spørgeskema omkring, hvordan vores dag forløb. Derfor skriver jeg lige til jer. Jeg var afsted med kone og tre børn på 3, 7 og 9 - og vi nød det alle! Vi deltog i børneslag (gentagne gange), snittede sværd og snoede garn. Det jeg gerne vil fremhæve er den varme og pædagogik alle vikinger udstrålede. Jeg vedhæfter et billede, hvor vores treårige instrueres i, hvordan man bedst møder en fremstormende rytter, når man selv er bevæbnet med lanse.

Tak for et godt sagnland! Familien Herrik

Brugerpaneler og fokusgrupper til hjælp for udvikling

Udover spontane tilkendegivelser fra gæsterne, som førnævnte citater er eksempler på, arbejder Sagnlandet systematisk med skriftlige brugerevalueringer via spørgeskemaer, der dagligt uddeles til gæsterne fra Butik og Cafe.

I 2014 supplerede vi denne vidensindsamling med direkte brugerinterviews i form af et publikumspanel rekrutteret blandt de entrébetalende gæster. Tre forskellige brugertyper (et ungt par, en familie med børn og en bedstemor med børnebørn) blev inviteret til en særlig "gæstepanel-dag" arrangeret af Sagnlandets formidlingsansvarlige i samarbejde med en antropologistuderende, der gennemførte et såkaldt "design-spil." Det er et brætspil, der bringer gæsterne til sammen at disku-

tere og udveksle erfaringer om, hvad de oplever mest og mindst af i Sagnlandet, og hvad de kunne ønske sig mere af eller helt savner. Blandt sidstnævnte ting var bl.a. ønske om skiltning, der skaber sammenhæng i/mellem områderne, øget brug af narrativer til at skabe identifikation og endnu flere "involverende shows", som f.eks. Sagnkongefestivalen. Blandt de mange positive ting informanterne fremhævede, var den smukke natur, de mange aktiviteter der kombinerer oplevelse med indlevelse, herunder personalets brug af historiske dragter og identiteter, samt den gode service fra personalet.

I 2015 forsætter vi med udvikling af brugerpaneler og fokusgruppe interviews, der skal supplere vores omfattende indsamling af skriftlige tilfredshedsanalyser.

En transformerende oplevelse - et ophold som "Fortidsfamilie"

Begrebet "fortidsfamilie" er skabt i Sagnlandet Lejre helt tilbage fra midten af 1970'erne. Her fik almindelige familier oplevelsen af et leve som for 2000 år siden, når de flyttende ind i et af Jernalderlandsbyens langhuse. Snart efter blev det muligt at blive fortidsfamilie i 1800-tals miljøet Landbohusene. Siden har mange tusinde danskere fået oplevelsen og efterfølgende følt sig særlig knyttet til Jernalderlandsbyens lerklinede langhuse eller Husmandsstedernes hvidkalkede bindingsværkshuse. Fra 2012 har vi udvidet fortidsfamilieoplevelsen med tilbud om at blive fortidsfamilie i Vikingetiden og fra 2014 gennemførte vi et pilotprojekt med at tilbyde ophold som fortidsfamilie i Jægerstenalderen.

Som fortidsfamilie i Sagnlandets Jægerstenalderboplads *Athra*, prøver man kræfter med livet som jæger-samler som for ca. 7.000 år siden. Her er virkelig tale om at komme "back to basics." Overnatning sker i små hytter dækket af skind eller tagrør i et smukt skovbryn ved bredden af en sø. Dragterne man er klædt i er lavet af skind og pels. Kosten består af et stort indslag af fisk kombineret med lidt kød, svampe, bær, nødder, æbler mv.

Et par citater fra familiernes oplevelse af deres ophold illustrerer, hvor stærk og tankevækkende en uges ophold i en anden "tidsalder", her jægerstenalderen, opleves af voksne og børn. Særlig interessant er det, at opholdet giver anledning til refleksion over, hvordan man som familie lever sit liv i nutiden, både det materielle og sociale:

Kom gående på parkeringspladsen ved vores lokale Kvickly idag - og kunne pludselig dufte 'stenalderen'...Med stadig glade tanker fra en dejlig uge i stenalderen (uge 29), vil jeg lige sende dig en hilsen. Jeg er virkelig overrasket over, at en uge skulle komme til at betyde så meget. Selve ugen i Athra var super dejlig - men tiden efter opholdet har bragt forandringer med sig. Jeg kan mærke et sted dybt inde i mig, jeg ikke kendte til. Fantastisk at komme ind til en indre ro i sig selv. Tak for en god uge i Lejre - men endnu mere tak for det vi har fået med os hjem.

Glade tanker og hilsner fra Bettina, fortidsfamilie Stenalderen

Hermed får du vores evaluering fra en uge, der altid vil betyde noget helt specielt for os. Når jeg spørger drengene, hvad vi skal skrive i evalueringen, siger de "Godt, godt, godt" - jeg sætter lige lidt flere ord på. ... At være 'levende udstilling' viste sig at være ret sjovt, da de første 'sommerfugle i maven' havde lagt sig - og meget lærerigt, f.eks. at aflæse om publikum var interesseret i det historiske eller i dét at være fortidsfamilie. ... At være fortidsfamilie sammen med en fremmed familie, har været en ekstra bonus - en god og lærerig oplevelse. Ikke mindst for de fire børn, der havde hver deres forventninger om opholdet. Da vi tog hjemmefra var vi egentlig ret opsatte på, at vi kun skulle være i stenalderen hele ugen - men omgivelserne passer bare godt til at mødes med de andre tidsaldre. Det gav gode erfaringsudvekslinger at mødes med de andre efter lukketid - og ret fantastisk at mødes i vores respektive dragter hver især. Det er jo så bare en ekstra gevinst I har hos jer, at I har flere tidsaldre på samme tid. ... På intro-dagen fortalte du også lidt om, hvordan det er at 'vende tilbage til nutiden'. Det fik vi for alvor at føle, da vi trådte ind i vores (alt for store!!) hus - det var som om væggene klemte os inde. Jeg brugte de første par dage hjemme på at smide ud - masser af ting røg til den lokale genbrugsbutik. Selv drengene skulle 'omstille' sig da vi kom hjem. ... Interessant og tankevækkende, hvor hurtigt man bliver en del af 'stenalderlivet' - men hvor meget man skal omstille sig, når man kommer hjem! Og så bare efter en uge. Tusind tak for en uge, der nu sidder i os som sjælelig fred. [01.08.14]

Oplevelsen af at aflægge sit hverdagstøj, skulle bo, sove og spise under helt andre forhold end de vante samt at indgå i et arbejdsfællesskab med andre familier, man ikke kender på forhånd, er på alle måder både udfordrende, men også berigende. Gennem det ugelange ophold får fortidsfamilierne helt nye vinkler på sig selv, børnene og det liv, de fører til hverdag. Der er derfor rigtig mange familier, der hvert år vender tilbage, ligesom det glæder os at se, at når børnene er voksne og selv har fået børn kommer de igen, men nu i forælderrollen, fordi de ikke har glemt, hvor stærk og værdifuld en familieoplevelse det er.

Derfor er fortidsfamilierne på alle måder et stort aktiv for Sagnlandet Lejre. Både i form af deres bidrag til levendegørelse af vores historiske miljøer, og fordi de efterfølgende optræder som entusiastisk ambassadører for de værdier og oplevelser, de har mødt i Sagnlandet Lejre.

Forskning

Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation

Sagnlandet Lejre råder over 43 ha. kulturlandskab. Landskabet rummer en række særlige biotoper, der ikke er sprøjtet eller udnyttet intensivt gennem 50 år: marker, enge, overdrev, skovgræsning, højskov, søer og moser. Enkelte marker har helt været friholdt fra maskinel behandling i alle årene og anvendes udelukkende til forhistoriske landbrugsforsøg. Det har i konkrete forskningsprojekter været vigtigt, at jorden aldrig har været udsat for kompression af tunge traktorer, når forhistoriske dyrkningsforsøgs påvirkning af jordens mikrostrukturer efterfølgende er analyseret og sammenlignet med fossile marksystemer.

Sagnlandet råder over et stort hold af historiske dyreracer i form af urokser, vildheste, vildsvin, kreaturer, tamsvin, får, geder, gæs og fjerkræ.

Hertil kommer en rig insektfauna med deraf afledt rigt fugleliv. Sagnlandet Lejre stiller sig derfor til rådighed som feltstation for forskellige, eksterne forskningsprojekter, hvor et stabilt, uberørt, men let tilgængeligt naturområde er vigtigt for f.eks. sammenligning med sideløbende, fuldstændigt kontrollerede forsøg i laboratorier.

Ny art af gavnlige mikrosvampe i vilde bier opdaget i Sagnlandet

I de seneste 50 år er bestanden af bier og andre bestøvende insekter gået tilbage i Danmark. Det skyldes både øget brug af sprøjtegifte i landbruget samt forekomst af skadelige mikrosvampe, der fører til sygdom blandt både vildtlevende bier og honningbier. Det truer bestøvning af frugt- og bærplanter, som årligt repræsenterer en værdi på 3 mia. kr. for landbruget i Danmark.

En af de sygdomme, der decimerer bier, er "kalkyngel", der skyldes mikrosvampe i slægten *Ascosphaera*. Den dræber biernes larver. Indtil nu er der kendt 7 arter af denne skadelige mikrosvamp i Europa. I 2014 har Anja Wynn fra Center for Social Evolution på Institut for Plante- og Miljøvidenskab ved Københavns Universitet som en del af sit Ph.D projekt publiceret resultaterne af sine flerårige feltstudier i bl.a. Sagnlandet Lejre. Og de byder på spændende nyt, bl.a. opdagelsen af en ottende art. Den nye svampeart, der indtil videre kun er fundet i Sagnlandet Lejre, adskiller sig fra de skadelige svampearter ved at være godartet. Den lever således tæt sammen med bierne, men uden at slå deres larver ihjel.

Anja Wynn opdagede denne, til nu, ukendte, mikrosvampeart i de vilde bier, der lever i Sagnlandet Lejres stråtage i 1800-tals miljøet Landbohusene. Grundlaget for opdagelsen af den ny art gjorde Anja Wynn ved et familiebesøg i Sagnlandet tilbage i 2008. Her bemærkede hun, hvordan de vilde bier boede let tilgængeligt i tagrørene i Landbohusenes stråtage. Et ekstra plus ved Sagnlandets landskab

var, at området hverken havde været pløjet eller sprøjtet siden 1964. Det har gjort naturen og dens artsrigdom til en slags "insekternes Jurassic Park" med meget stor biodiversitet.

Opdagelsen af de let tilgængelige, vilde bier blev startskuddet til flere års dataindsamling, hvor Sagnlandet stillede areal til rådighed for Universitetets bi-fælder.

Den nyopdagede, godartede svampeart i Sagnlandets vilde bier viser, at samspillet mellem bi og svampe er mere komplekst end hidtil antaget. Flere biavlere har f.eks. bemærket, at nogle af deres bi-familier har udvist øget resistens mod sygdommen kalkyngel, dog uden at man ved, om dette er genetisk betinget eller skyldtes andre forhold, som f.eks. særlige mikroorganismer i selve bikuberne.

Wynns studier kalder derfor på yderligere forskning for at afgøre, om den nye svampeart fremmer biernes overlevelse. Hvis det viser sig, at mikroorganismer, som f.eks. den nye svampeart i Sagnlandets vilde bier, kan fremme bestanden af vilde bier, kan det på længere sigt give flere gunstige muligheder for både landbrug og natur. I stedet for som nu at sprøjte afgrøderne med svampemidler - der både dræber de skadelige, men også den nye ikke-skadelige art - kan den nye svampeart måske i stedet bruges som et naturligt bekæmpelsesmiddel.

Gådefulde huller i lange baner - studerende tester usædvanlig fundtype

I forbindelse med Københavns Universitets undervisning og eksamination i faget Eksperimental Arkæologi gennemførte 9 arkæologistuderende et usædvanligt forsøg i Sagnlandet i maj. De ville i praksis teste en gådefuld anlægstype, "hulbælter." Hulbælter består af op til 4 m brede bælter af nedgravede huller på ca. 30-40 cm i diameter.

Hulbælterne kan strække sig over flere hundrede meter. Anlægstypen kendes fra ældre jernalder og er bl.a. anlagt i forbindelse med landsbyer samt ved deciderede forsvarsvolde som Rammedige syd for Lemvig. De tolkes typisk som en art forsvarsværk, ikke mindst fordi der i ét tilfælde er fundet bevarede, små opretstående træspidser boret ned i jorden mellem selve hullerne, der efter alt at dømme har stået åbne.

Det eksperimentale arkæologiske forsøg gav mulighed for test af flere parametre. Bl.a. af tidsforbruget til anlæggelsen af de omfattende hulbælter, der tilsyneladende ikke er blevet vedligeholdt efterfølgende. De blev gravet med kopier af jernalderens graveredskaber, de såkaldte dobbeltspader af træ, kendt fra mosefund.

Herudover blev hulbælternes effekt på en "fremrykkende fjende" i form af frivillige rollespillere testet. De skulle til fods og i forskellige formationer rykke frem gennem landskabet og forcere "hulbælterne" med de spidse opretstående træpinde imellem. Eksperimenterne viser bl.a., at "hulbælterne" ikke kan stoppe, men dog forsinke fremmarch af en fjendtlig hær. Helt på samme måde som pigtrådsafspærringer gør det i moderne krigsførelse.

Romersk tekstilproduktion - Sagnlandet bistår forskere fra Padua

Sagnlandet Lejre har opbygget faglige kompetencer af høj international standard indenfor forhistorisk tekstilteknologi og keramik fremstilling. Det er ikke en viden eller uddannelse, man kan erhverve andre steder i landet. Den skabes i forskningsprocessen, som den udspiller sig i samarbejdet mellem vores dygtige rekonstruktionshåndværkere og eksterne gæsteforskere.

Derfor kommer gæsteforskere til Sagnlandet for at få den specielle assistance, der kan give dem svar på kulturhistoriske problemstillinger, der kun kan belyses via eksperimentalarkæologiske forsøg.

Det forudsætter, at der findes rekonstruktionshåndværkere, der mestrer kunsten at læse og genskabe de forhistoriske redskaber, materialer og processer, der ønskes videnskabeligt testet mod et originalt, men ubelyst, kildemateriale.

I 2014 støttede Sagnlandet med sit forskningslegat og sine rekonstruktionsfaglige kompetencer indenfor tekstil og keramikteknologi gæsteforsker og Ph.d. Anna Rosa Tricomi, Padua University, Dipartimento di Archeologia, Italien.

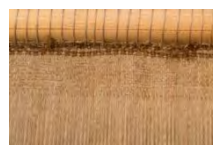
Med Sagnlandets tekstilarkæolog og pottemagere gennemførte Anna Tricomi en forsøgsrække, der understøtter hendes forskningsprojekt "*Textile archaeology in the Roman Venetia. Archaeological evidences for an historical synthesis*".

I det arkæologiske kildemateriale fra Veneto området er tekstiler, garner og fibre ikke bevaret. De arkæologiske fund begrænser sig alene til genstande af ler, ben og metal. I sit forskningsprojekt arbejder Anna Tricomi derfor med registrering og identifikation af genstande, der kan have været anvendt til tekstilproduktion. Ved at teste disse redskabers funktion er målet at opnå en dybere indsigt i hvordan og hvilke tekstiler og kvaliteter, der oprindeligt kan være produceret i området.

Forsøgsrækken i Sagnlandet i 2014 fokuserede på fundkategorien "vævevægte". Sagnlandets pottemagere fremstillede nøjagtige kopier af de romerske originaler, der efterfølgende blev testet i praksis af Sagnlandets erfarne tekstilarkæolog.

Forsøget anvendte for første gang en ny analyse metode på et italiensk kildemateriale fra romertid. Metoden er de seneste år udviklet af det danske grundforskningscenter, Centre for Textile Research (CTR), i samarbejde med Sagnlandets tekstilarkæolog og pottemagere under ledelse af arkæolog Eva B. Andersson og antikhistoriker og filolog Marie-Louise Nosch fra CTR. Resultatet af dette udviklingsarbejde er en model, der kan estimere hvilke tekstilkvaliteter en vævevægt med en given vægt og tykkelse kan have produceret.

Anna Tricomis forsøg forløb således som et klassisk eksperimental arkæologisk "chaîne opératoire" forsøg: Rekonstruktion af redskaber - test af redskaber - evaluering af de producerede tekstiler med henblik på vurdering af hvilke kvaliteter, der oprindeligt kan være fremstillet i området. Forsøgsrækken i

Sagnlandet i 2014 har nu inspireret den italienske forsker til nye spørgsmål til de meget standardiserede vævevægte fra det italienske område. Hun har siden rejst yderligere fondsmidler til sit projekt til fortsatte undersøgelser. I Sagnlandet ser vi frem til kommende samarbejder om analyser af den norditalienske tekstilproduktion i romerriget, der ikke tidligere har været gransket.

Ancient textile production - Sagnlandet vært for international workshop

Igennem en årrække har Sagnlandet Lejre hvert andet år været vært for en international tekstil workshop "Ancient textile production". Den laves i et tæt samarbejde med CTR, Danmarks grundforskningsfonds Center for Tekstilforskning.

I 2014 havde Sagnlandet fornøjelsen af igen at være arrangør af en workshop med deltagelse af 15 forskere fra hhv. Spanien, Italien, Frankrig, Schweiz, Østrig, Tyskland, Polen, England, Sverige og Danmark. Forskerne tæller både arkæologer, historikere, filologer og konservatorer, og deres indfaldsvinkel til studiet af tekstilhistorie er derfor yderst forskelligt og ofte teoretisk.

Gennem Sagnlandets 4 dage lange kursus i tekstilhistorie får de en generel indføring og forståelse for de grundlæggende processer i forhistorisk tekstilproduktion såsom spindning, vævning, plantefarvning samt fremstilling af redskaber i f.eks. ler som væve- og tenvægte. Den praktiske indsigt i oldtidens arbejdsmetoder udstyrer dem med et værdifuldt erfaringsgrundlag for deres videre forskning i såvel arkæologiske fund og antikke skriftlige kilder, der på forskelligvis omhandler tekstilproduktion.

Sagnlandets egne medarbejdere får gennem disse forskerworkshops selv tilført den nyeste viden om hvilke emner og problemstillinger, der arbejdes med på museer og universiteter rundt om i verden. Det giver selvsagt værdifuld input til vores egen formidling, undervisning og eksperimentel arkæologiske forsøg og rekonstruktionsarbejde.

Hammerum fundet - en udfordrende rekonstruktionsopgave

I 2014 påbegyndte Sagnlandets dragtværkssted en rekonstruktion af "Hammerumpigens" kjole til Museum Midtjyllands nye udstilling. Kjolen er del af et gravfund fra Herring-egnen. Den er dateret til romersk jernalder, ca. 3. årh. e.Kr.

Særlige forhold i graven har gjort, at store dele af den døde dragt er bevaret, hvilket sker yderst sjældent. Kjolen, som den døde kvinde var ikklædt, giver derfor en unik viden om kvinders påklædning i århundrederne efter Kristi fødsel. Efter 2000 år i jorden er tekstilerne imidlertid alt for skrøbelige til, at de kan tages op. Derfor henvendte Museum Midtjylland sig til Sagnlandets Dragtværkssted for at få fremstillet en kopi så tæt på originalen som muligt til brug i deres udstilling.

I 2014 påbegyndte Sagnlandets tekstilarkæolog og vævere derfor den omfattende og tidskrævende proces med at rekonstruere dragten fra bunden. For at være så tæt på originalen som muligt, skal flere tusinde meter garn først spindes i hånden. Herefter plantefarves garnet i diverse urteafkog, hvorefter selve stoffet omsider kan væves på en rekonstruktion af en såkaldt opstadvæv, datidens væv.

Første del af rekonstruktionsarbejdet med at genskabe Hammerum dragten var at skaffe den rigtige type af færeuld til at spinde garnet af. Målinger af fibrenes tværsnit i Hammerum dragten viser, at garnet er spundet af en uld med meget fine fibre. I dag vil man med en nutidig parallel nærmest betegne det som "*merinould*", men uden merinoets filtende egenskaber.

At fremskaffe en uld med disse karakteristika viste sig at blive en større udfordring end forventet. I første omgang blev en fin lammeuld indkøbt fra Shetlandsøerne. Den har nogle fibre, som i tykkelse minder meget om jernalderens. Selve spindeprocessen gik fint. Herefter blev det nyspundne garn omhyggeligt monteret som flere hundrede trendtråde på opstadvæven som optakt til selve væveprocessen. Da den gik i gang, blev det imidlertid snart klart, at den meget fine shetlandsuld, trods lighed med originalgarnets fibertykkelse, alligevel ikke havde samme væveegenskaber. De fine, men korte fibre betød, at trend og islæt uopmærksomt filtrerede sammen med knækkede tråde til følge. Vævningen med denne uldtype måtte derfor opgives. I 2015 genoptages rekonstruktionsarbejdet, så snart andre uldtyper er fremskaffet og testet ved væveprøver.

Exhibitions as Research - Sagnlandet deler viden på norsk forskerseminar

Den 19-21. november 2014 var Sagnlandets direktør inviteret som oplægsholder til et forskerseminar på Oslo Kulturhistoriske Museum. Temaet for seminaret var *Exhibitions as Research*. Målet var at afdække metoder hvorved museers arbejde med udstillingsdesign og out-reach programmer kan bidrage til at skabe ny viden.

På seminaret deltog 18 forskere fra Danmark, England og Norge. Seminaret skal resultere i en engelsksproget publikation, der udgives ultimo 2015/primo 2016.

Sagnlandets direktør bidrog med oplægget "*The Productive Visitor - from recreation to co-creation*." Heri blev Sagnlandets arbejde og erfaring med brugerinvolvering præsenteret med eksempler på, hvordan ny viden indenfor såvel didaktik, udstillingsdesign og arkæologi kan opnås gennem brugerinteraktion.

Experiments Past - Sagnlandet og EXARC udgiver videnskabelig publikation

Over tre dage i april 2013 var Sagnlandet Lejre vært for en international arkæologi konference med overskriften "The History of Experimental Archaeology". Her deltog 38 forskere og studerende fra 10 lande med oplæg og diskussioner om den eksperimentelle arkæologis historie og potentialer.

Konferencen blev arrangeret i et samarbejde mellem Sagnlandet Lejre og EXARC. EXARC er den internationale organisation for "Archaeological Open-Air Museums" (AOAM) og "Experimental Archaeology". EXARC blev stiftet i Sagnlandet Lejre i 2003 med Sagnlandets direktør som vice-president i de første tre år af foreningens liv. I dag har organisationen medlemmer i 30 lande og udgør et stærkt netværk for erfaringsudveksling indenfor både eksperimental arkæologi, levendegørelse, markedsføring og museumsledelse.

I 2014 er resultatet af de mange spændende internationale oplæg blevet publiceret i bogen *Experiments Past - Histories of Experimental Archaeology*. Bogen er udgivet på Sidestone Press, og dens 18 artikler er editere af Ph.d. Jodi Reeves Flores og Ph.d. Roeland Pardekooper. Udgivelsen er finansieret med tilskud fra Sagnlandet Lejres forskningslegat.

Bogen giver læseren et bredt overblik på engelsk over eksperimentel arkæologisk forsøgsvirksomhed i Europa og den videnskabelige metodes udvikling og betydning fra tidlige pionerforsøg, som de bl.a. blev udført af Sagnlandet Lejres grundlægger Hans-Ole Hansen. Sidstnævnte har også publiceret bidrag i bogen. Sagnlandets nuværende direktør har forfattet bogens afsluttende kapitel med artiklen "*Engaging Experiments. From Silent Cultural Heritage to Active Social Memory.*" Artiklen illustrerer, hvordan eksperimentel-arkæologisk forskning kan tilrettelægges, så den samtidig skaber fængende formidling og inddragelse af borgere og frivillige, der herved får grundlagt et stærkt ejerskab til kulturarven.

Forskningsarkiv og -bibliotek - nyt bibliotekssystem udviklet

Sagnlandet Lejre opretholder et forskningsarkiv over eksperimentel-arkæologiske forsøg, der gennemføres i Sagnlandet. Herudover har vi et stort specialbibliotek på ca. 9.000 værker, som vi stiller til rådighed for studerende og forskere, der indgår i samarbejdsprojekter med Sagnlandet

I 2014 har Sagnlandet gennem sin partnerskabsaftale med Erhvervsakademi Sjælland (EASJ) fået afsluttet udviklingen af en ny, elektronisk biblioteksdatabase iværksat i 2013. Her blev grundprogrammering udviklet gennem et første 10-ugers praktik forløb for en af EASJ's datamatikerstuderende. Hans arbejde blev videreført af yderligere tre datamatikerstuderende i et nyt 10-ugers praktikforløb. Her fik de færdigudviklet og testet en driftssikker og langtidsholdbar klient-server løsning, der nu er taget i anvendelse til stor gavn for medarbejdere, studerende og gæsteforskere, der anvender Sagnlandets specialbibliotek.

Sagnlandet fortsætter de kommende år det frugtbare samarbejde med EASJ's datamatiker uddannelse i det omfang, nye studerende ønsker at gennemføre 10-ugers praktikforløb i Sagnlandet. Næste mål er integration af Sagnlandets store forsknings- og billedarkiv med den ny biblioteksdatabase.

Undervisning

Sagnlandets skoletjeneste samarbejder bl.a. med Skoletjenesten i København om at udvikle og gennemføre undervisning for grupper fra daginstitutioner, folkeskolen, ungdomsuddannelser og gymnasium.

Vi udvikler aktiviteter og undervisningstilbud med udgangspunkt i *Pædagogiske læreplaner* til børneinstitutioner og folkeskolens *Fælles Mål* og diverse *kanon* indenfor fagene samt *de gymnasiale uddannelsers læreplaner*. Endelig tilpasser vi vores undervisningsforløb til særlige brugergrupper som f.eks. sprogskoler m.fl.

I Sagnlandets undervisningsmæssige og pædagogiske arbejde er vi inspireret af relevante læringsteorier. Bl.a. John Dewey om *Learning by doing*, Dorothy Heathcote om "lærer i rolle", Olga Dysthe om "dialogisk undervisning" og Howard Gardner om "De mange intelligenser". Endelig sikrer Sagnlandets store faglige netværk til medarbejdere ved andre skoletjenester og Historiske Værksteder over hele landet, at vi løbende giver og modtager sparring på vores metoder gennem workshops, møder, seminarer og studieture.

Pædagogiske virkemidler

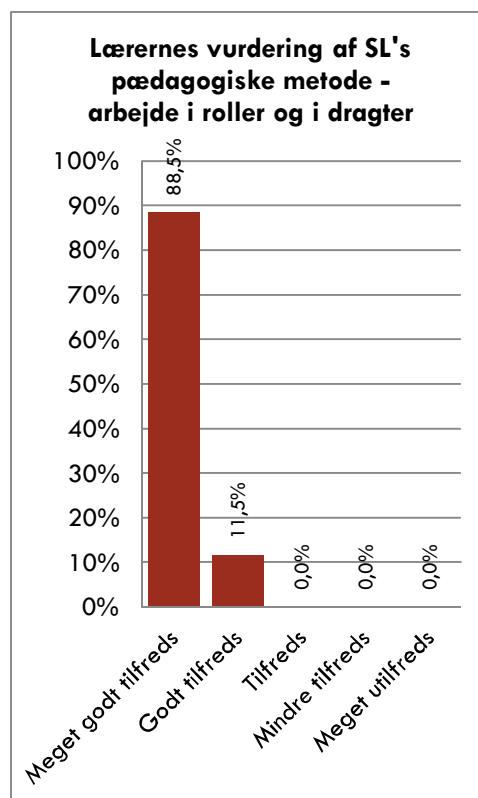
Vi underviser ud fra den pædagogiske metode "**lærer i rolle**" med vægt på dialogbaseret undervisning og involvering af alle sanser gennem praktiske aktiviteter, hvor eleverne selv skal være skabende.

Alle instruktører i vores forhistoriske og historiske områder er derfor i tidstypiske dragter og udstyret med personlige baggrundshistorier. Personhistorierne opbygger vi gennem en kombination af instruktørens egne livsoplevelser og universelle livsoplevelser, der er uafhængige af tid og sted (at rejse, at flygte, at stifte familie, at kriges, at miste osv.).

Vi har døbt disse personaer "**Historiens øjenvidner**". En er f.eks. lejesoldat, en anden bortløben slave, en tredje bonde, en fjerde overvejer udvandring, en femte er indvandrer, en sjette er enke med småbørn osv. Det er skæbneforløb, der kendes til alle tider og steder.

Ved at arbejde med sådanne universelle roller og fortællinger i historisk klædning og perspektiv, opnår vi en distance, der gør det muligt at berøre følsomme emner og dilemmaer uden at overskride elevernes aktuelle livssituation. Men samtidig giver rollerne mulighed for akkurat at drøfte sådanne væsentlige livsvalg, konflikter, tab, sorger og glæder, der relaterer sig til børnenes aktuelle livssituation.

På den måde sikrer vi med enkle virkemidler, at eleverne oplever historien i øjenhøjde med dem selv, deres samtid og egen livserfaring. Det giver børnene inspiration til at reflektere over det forhold, at vi som mennesker altid er et produkt af historien, men med mulighed for fremadrettet og selvstændigt at træffe andre og nye valg ud fra de indsigter og erfaringer, historien kan give os.

Indlevelsespædagogik i praksis

Skoletjenesten i SAGNLANDET LEJRE har udviklet en særlig pædagogik, vi har døbt indlevelsespædagogik. Ved at kombinere historisk værkstedsarbejde med "lærer i rolle" i en levendegjort oldtidsramme sikrer vi at:

- Eleverne skaber selv viden ved at eksperimentere og udføre rekonstruerede arbejdsprocesser. Ved at efterligne skal børnene/eleverne "gribe" for at kunne "begribe" og derigennem udvikle og udvide deres egen begrebsverden. Der sker en indøvelse og en udøvelse og med det en tilegnelsesproces, der er afgørende i enhver læring. Børnene danner sig førstehåndserfaringer og reflekterer over det, de gør, for senere at kunne vise det til andre eller forklare det for deres kammerater eller Sagnlandets besøgende. Herved omsætter eller anvender de deres nyerhvervede viden i praksis.
- Børnenes identitetsdannelse og historiske bevidsthed fremmes ved hjælp af drama og historisk værkstedsarbejde. Arbejdes der med hånden, arbejdes der også med ånden. Børnene deltager altså i en dannelsesrejse, hvor de får mulighed for at se sig selv i noget, der er større end dem selv. De oplever, at de er historieskabte og historieskabende. De får en fremtidsforventning ved, at det procesorienterede arbejde de er beskæftiget med rækker ud i fremtiden og har konsekvenser. De valg eleverne tager, er med til at skabe forandring og med det, historie.
- Vi anvender dialogbaseret undervisning og formidling for at skabe et læringsrum, der virker fremmende for læreprocesserne ved at vække elevernes nysgerrighed og invitere dem til refleksion og dialog. Her arbejder underviserne med at møde børnene på deres præmisser og at være formidler mellem det fremmede og det kendte.
- Vi tilgodeser social læring ved at sætte børnene i en situation og i en rekonstrueret verden, der inviterer til at overskride egne grænser. De bliver regnet for og regnet med. De skal bære et ansvar, arbejde sammen, for at det hele lykkes. Alle er afhængig af hinandens indsats. De ser sig selv og hinanden i et andet lys og opdager andre måder at omgås hinanden på. Det gælder både børn og voksne, lærere og elever.
- Elevernes arbejdsopgaver og -teknikker er meningsfulde og nødvendige hvilket de hurtigt erfarer. Når de skal lære at lave ild, er det ikke kun for teknikken skyld, men også fordi der er brug for et bål for at kunne tilberede mad, brænde keramik, varme sig, kunne starte essen, etc.

Eleverne oplever at hele processen giver mening fra A til B til C

Undervisningstilbud

I 2014 har vi udbudt 18 undervisningstilbud til skolen fra jægerstenalder til 1800-tal. Forløbene varer fra 1½ time og op til 5 dages lejrskoleophold. Undervisning og aktiviteter henvender sig især til fagene historie, dansk, hjemkundskab, natur og teknik, samfundsfag og biologi og er velegnede til tværfaglige forløb i skolen. Udover de faste forløb tilbyder Sagnlandets Skoletjeneste skræddersyede forløb i dialog med de enkelte lærere/skoler. I 2014 f.eks. i form af særlige forløb for sprogskoler samt "lærings-løb" når en hel skole tager sammen på udflugt.

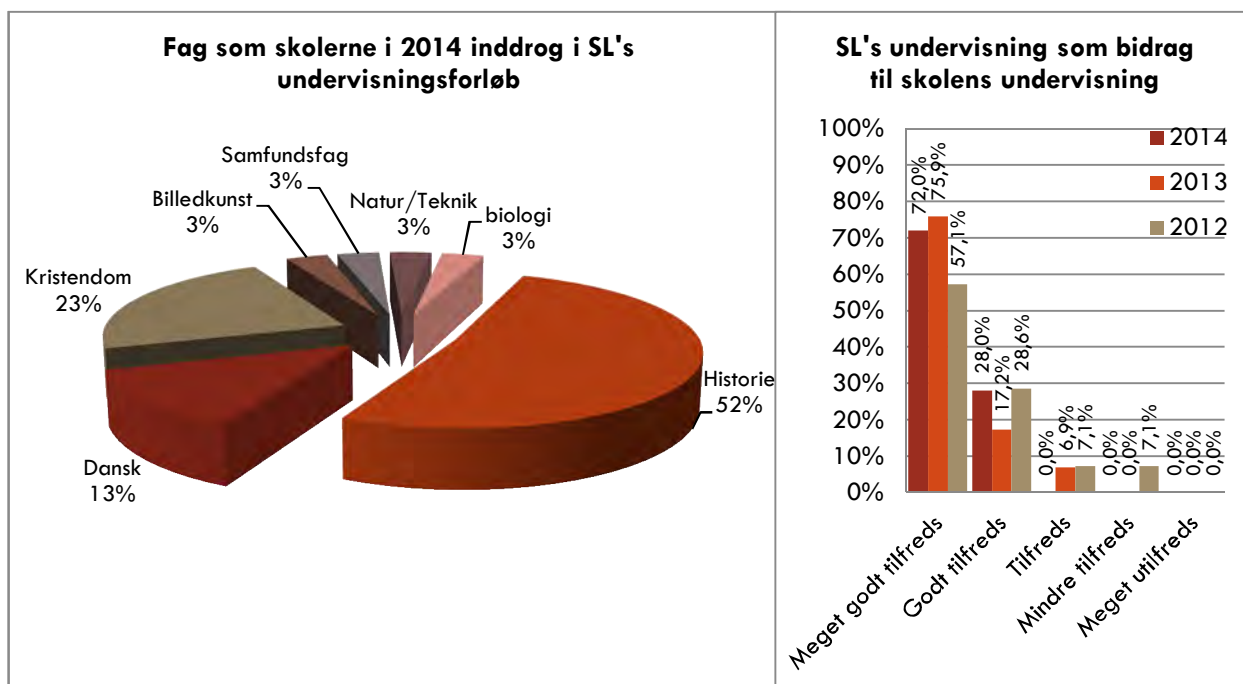
Sagnlandets undervisningsforløb udvikles og justeres hvert år kontinuerligt mht. form og indhold i alle de historiske miljøer: Stenalderpladsen Athra, Jernalderlandsbyen Lethra, Vikingepladsen Ravnebjerg, 1800-tals miljøet Krikkebjerg huse og oldtidseksperimentariet Båldalen. Det sker under indtryk af såvel personale feedback ved årlige sæsonevalueringer og gennem løbende indsamling af bruger feedback.

Skoleevalueringer

Kvalitet og tilfredshed tester vi vha. brugerevalueringer blandt skolerne. I 2014 kan vi se at fagene Historie, Dansk og Kristendom udgør top 3, for de fag lærerne især anvender Sagnlandets undervisning i forbindelse med. Det svarer til 2013 dog med en interessant forskydning, idet Kristendom i 2014 har overhalet dansk.

Lærerevalueringerne i 2014 viser, at Sagnlandets undervisning i høj grad opleves som et godt bidrag til lærernes egen undervisning. De kvantitative analyser understøttes desuden af uddybende bemærkninger fra lærerne - lige fra grundskolen til de gymnasiale uddannelser, hvoraf skal gives er par eksempler:

"Man kan godt lave et forløb i undervisningen [skolens] om børn i 1850'erne og dette forløb kan være en god praktisk tilføjelse."
Maria Mikkelsen, 1. klasse Kirke Såby Skole

"Fælles mål tilgodeses både med hensyn til kronologi og udviklingsammenhæng; forløbet passer godt i historiekanon."
Gry Andersen/Morten Kjær Carstensen, 5. klasse Ejby Skole

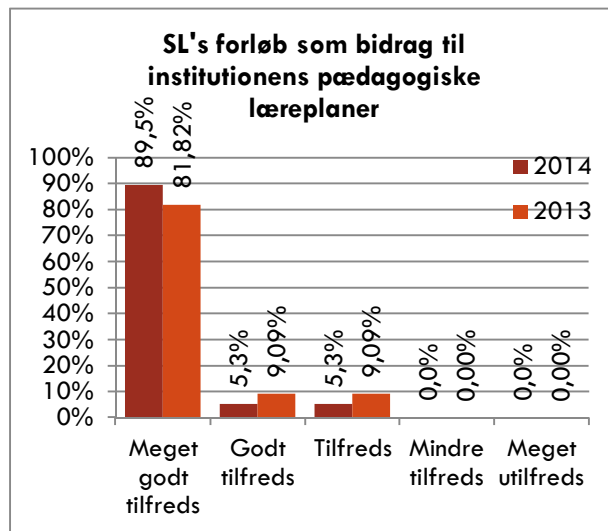
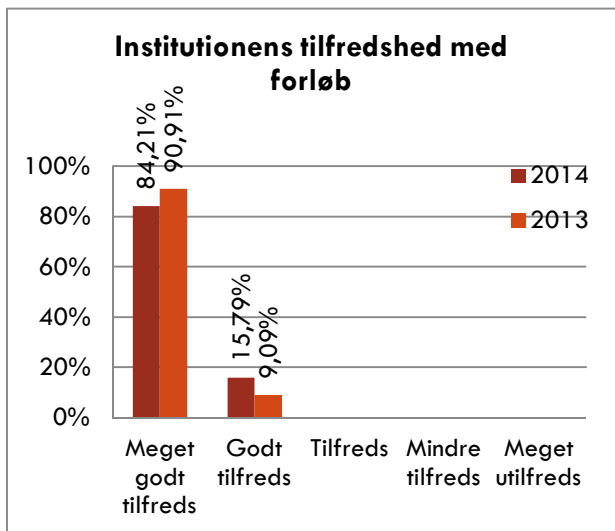
Tak for en dejlig dag i sagnlandet. Vi fik mange positive tilbagemeldinger fra kurserne. De var meget begejstrede, og det sker ikke hver dag. Det var meget fint den måde, som jeg overhørte flere af jer supplere aktiviteterne med fortællinger om arkæologi, historiske kendsgerninger osv. Det gik godt i spænd med det forløb, som vi er i gang med hjemme på skolen. Hils alle de søde og dygtige mennesker omkring dig og sig tak.
Ditte Hammer, Nordvestsjælland HF og VUC

Børneinstitutionsevalueringer

I 2014 har vi for andet år i træk gennemført evalueringer af børneinstitutioners tilfredshed. Bl.a. spørger vi til deres generelle tilfredshed med Sagnlandets undervisningsforløb for aldersgruppen 3-6 år samt relevans af samme forløb som bidrag til institutionernes eget arbejde med pædagogiske læreplaner.

Som ved skolerne kan vi glæde os over stor tilfredshed blandt institutionernes pædagoger. Mange fremhæver vores inddragelse af børnene i aktiviteter, den gode fortælling samt tempoet og kontakt til dyr og natur.

Det er især Sagnlandets rolige 1800-tals miljø, Krikkebjerg Huse, der benyttes af børneinstitutioner. Her arbejder vi bl.a. med højtidsforløb og naturens gang ved påske, høstfest, jul osv. samtidig med, at børnene kommer helt tæt på grise, geder, får og ænder.

I forhold til institutionernes arbejde med pædagogiske læreplaner, der bl.a. sikrer udvikling af børnenes alsidige kompetencer, er der også udtalt tilfredshed. Et par citater fra de kvalitative bemærkninger kan supplere de kvantitative vurderinger:

Er sikker på at vores natur/krop/bevægelses igangsætter [med på turen] kan guide os ...[videre med inspiration fra forløbet]

Børnegruppe 3-4 år, Egebjerget

Vi arbejder en hel del med det samme i vores institution, så ikke så meget nyt til læreplaner, men masser til børnene

O. kl. Skovbørnehuset.

Værktøj i fredstid, våben i krigstid - nyt skolepartnerskab om udvikling

I 2014 har Sagnlandets skoletjeneste takket være tilskud fra Kultur- & Skoletjenesten Midt- og Vestsjællands puljen "kultur & klasserum" indgået partnerskab med Skole og Familiehuset i Sorø om fælles udvikling af et nyt læringsforløb. Målgruppen er mellemtrinnet og fagene historie, samfundsfag og kristendom.

Forløbet kan tilpasses børn med særlige behov. Det er en målgruppe af særlig relevans for Familiehuset, der arbejder med børn og unge, der er udfordret på stabilitet og voksenkontakt i deres dagligdag. Sagnlandets instruktører kan derfor også gennemføre forløbet på stemningsfuld vis hjemme hos klassen/børnegruppen, når et besøg i Sagnlandet ikke er muligt.

Forløbet udfolder sig derfor om en mobil "rejsekurv." Den rummer forskellige rekonstruerede genstande fra vikingetiden, der sætter datidens krigerliv i perspektiv. Med udgangspunkt i børns fascination af krigslegetøj, bringes genstandene i spil af Sagnlandets "rejsende vikingekrigere." I dragt og rolle skaber de et dialogbaseret undervisningsforløb i klassen, der nuancerer, hvad et liv som kriger indebærer. Eleverne får genstandene i hænderne og fornemmer deres brug, udformning, materiale og fremstilling. Samtidig sætter den "rejsende viking" gennem sine billedskabende beretninger vikingetidens samfund og krigerideologi i perspektiv. Det giver børnene lejlighed til at reflektere over nutidens krigerliv. Gennem kombinationen af våbengenstande og vikingens personlige

beretninger får børnene mulighed for at relatere det de ser og rører til mediernes aktuelle beskrivelser af nutidens krige og konflikter, som bl.a. Danmark som nation deltager i.

Til undervisningsforløbet er der lavet udkast til 3 forskellige arbejdsark. De kan bruges til forberedelse og efterbearbejdelse. Materialet skal gennem flere brugertest, førend det får sin endelige form og udbredes som et generelt skoletilbud.

Liv på landet i 1855, en fælles historie - Nyt samarbejde med sprogskoler

I 2014 har Sagnlandet deltaget i et samarbejdsprojekt med Sorø Kunstmuseum, Danmarks Sygeplejehistorisk Museum, Ribe Kunstmuseum, Næstved Sprog- og Integrationscenter og CBSI Sprogcenter Nørrebro. Projektets mål har været at udvikle og styrke partnerskaber og samarbejdsrelationer mellem undervisere på sprogcentre og kulturinstitutioner.

Sagnlandet indgik i et samarbejde med en sprogunderviser fra CBSI Sprogcenter Nørrebro. Sammen har vi udviklet forløbet "Liv på landet i 1855 – en fælles historie", der er målrettet sprogkursister på landets sprogcentre.

Forløbet er baseret på en inkluderende tilgang til arbejdet med historie. Ved aktivt at inddrage deltagerens egen kulturbaggrund, kundskaber og historier i forløbet, vil vi give sprogkursisterne en positiv oplevelse af, at de i vores danske historie også kan finde en genkendelig historie fra de lande, de selv er vokset op i.

Forløbet i Sagnlandet inddrager derfor alle kursisternes sanser gennem praktiske aktiviteter, der er med til at fremme praktisk-musiske erkendelser og inspirere til en engagerende historiebevidsthed og samfundsforståelse hos deltagerne. Vores mål er således at bidrage til fremme af øget tværkulturel forståelse, et styrket medborgerskab og gensidig integration i det danske samfund. At målet med kurset lykkedes bekræftes af sprogkursisternes spontane kommentarer under forløbet:

"Nu tænker jeg, at jeg godt kan bo i Danmark, fordi jeg kan se, at der ikke er så stor forskel på Danmark og mit land"

Kvinde fra Congo

"Min bedstemor gjorde på samme måde. Jeg vidste ikke, at det også findes i Danmark."

Ung mand fra Afghanistan om at spinde uld på en håndten

Kursisterne fik f.eks. fortalt, hvordan H.C. Andersen som ung blev spået i kaffegrums. En kvinde fra Iran kunne nu fortælle, at man også i Iran spår i kaffegrums. Som ung var hun selv blevet spået i kaffegrums og havde fået at vide, at hun ikke ville komme til at bo i et land med høje bjerge men i et land med meget vand. Det førte til en engagerende samtale om forskelle og ligheder i folketro – på kryds og tværs af tider og nationale grænser.

Lærer- og pædagogkurser - Åben Skole i samarbejde med Lejre Kommune

I 2014 har Lejre Kommune ikke bare fornyet sin samarbejdsaftale med Sagnlandets skoletjeneste om gratis adgang for alle kommunes skolebørn for skoleåret 2014-2015. Kommunen valgte samtidigt at udvide samarbejdsaftalen til også at omfatte alle førskole børn i institution eller dagpleje.

Derfor har Sagnlandets skoletjeneste i 2014 gennemført tre lærerkurser målrettet henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling samt et pædagogkursus. I alt 16 lærere og 13 pædagoger fik herigennem erhvervet sig et "Sagnlands kørekort."

Kurserne giver lærerne og pædagogerne inspiration til, hvordan de på egen hånd kan arbejde med fagligt, ikke mindst tværfagligt, stof i Sagnlandets alsidige og på alle måder rummelige læringslandskab. Kurserne sikrer størst mulig relevans for lærernes og pædagogernes arbejde med opfyldelse af Forenklede Fælles Mål og Pædagogiske Læreplaner, når de bruger undervisningstid i Sagnlandet.

Det har været en spændende og inspirerende dialog mellem Sagnlandets Skoletjenestemedarbejdere og de engagerede kursister, og en stor fornøjelse efterfølgende at møde dem med børnegrupper på egen hånd i al slags vejr i Sagnlandet.

I 2014 har Sagnlandets skoletjeneste desuden deltaget i Lejre Kommunes informationsmøder om Åben Skole samt bidraget med oplæg ved møder på kommunens læringscentre. Det styrkede samarbejde har i 2014 også foranlediget, at Sagnlandets skoletjeneste har holdt et særligt lærerkursus for lokal skole, der ønskede Sagnlandet som sparringspartner i udviklingen af skolens egen "Helhedsskole."

Erhvervsturisme

I SAGNLANDET LEJRE kan virksomheder, organisationer og andre grupper arbejde målrettet med medarbejderudvikling, forkæle kunder, kollegaer og medarbejderens ægtefæller/familier samtidig med, at alle får udfordringer til krop og hjerne. Her kan både små og store grupper få en både sjov, oplevelsesrig og udfordrende dag:

- Inden døre, i vores moderne konference- og mødelokaler placeret i Sagnlandets Velkomstcenter, der opvarmes med bæredygtig jordvarme og solenergi. Her finder man alle moderne AV-faciliteter samtidig med, at man er lige midt i de smukkeste, naturskønne og fredelige omgivelser.
- Uden døre, hvor vores Eventafdeling tilbyder autentiske oplevelser og arrangementer, bl.a.: rundvisninger, oldtidsdyste på praktiske færdigheder, fortidsquizzes, oldtidsgourmeter, rollespil og mange andre aktiviteter og samarbejdsøvelser, der bringer smilet frem og ryster gruppen sammen.

Firmaer og grupper kan vælge mellem forskellige færdige pakkeforløb, ligesom vi naturligvis gerne skræddersyr events og arrangementer til vores kunder.

I 2014 benyttede i alt 2.248 erhvervsturister sig af vores tilbud til virksomheder.

Autenticitet, storytelling og prøv-selv

Fælles for de arrangementer vi tilbyder erhvervskunder er, at de aktiviteter der indgår alle rummer spændende kulturhistoriske fortællinger baseret på autenticitet og faglig viden. Aktiviteterne er desuden tilrettelagt, så de sikrer høj grad af aktiv deltagelse. Med det vil vi sikre deltagerens indlevelse og opmærksomhed samtidig med, at de oplever sig selv som led i en meget lang kæde af kreative og innovative mennesker, der gennem hundreder af generationer har skabt grundlag for vores verden af i dag.

De nøgleord vi arbejder efter er derfor: Autenticitet, Storytelling & Prøv-Selv. Alt udfoldet i indholdsrige, fællesskabsopbyggende oplevelser i den danske natur, der er en uovertruffen ramme for afbræk i dagligdagen og virksomhedens vante rammer. Her stifter udenlandske samarbejdspartnere og internationale mødedeltagere desuden bekendtskab med dansk kultur på en ny og spændende måde.

230 revisorer, 30 nationer & Sagnlandets vikinger - en minderig oplevelse

En varm fredag eftermiddag i september 2014 fik 230 revisorer fra 30 forskellige nationer, vidt forskellige kulturer og alle verdensdele en uforglemmelig oplevelse i Sagnlandet. De havde ønsket et afbræk fra deres konference i København

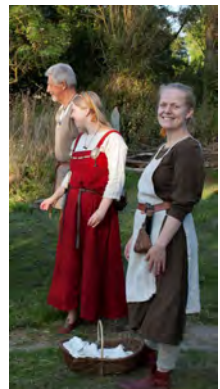
og i samarbejde med gruppens incoming bureau, havde Sagnlandets eventafdeling skræddersyet et arrangement for gruppen.

I store busser forlod gruppen hotellets trygge rammer og drog til Sagnlandet for at opleve dansk kulturhistorie og natur. De skulle møde Sagnlandets vikinger, smage vikingemad og deltage i særligt tilrettelagte rundvisninger i landskabet.

15 vikinger i flotte tidstypiske dragter stod klar ved hovedindgangen for at ledsage de mange gæster frem til det ventende gæstebud på markedspladsen Ravnebjerg. Her hang store smedejernsgryder over knitrende bål, mens den lifflige duft af en gryderet på okse, urter, hvede og godt øl bølgede dem i møde.

"Vær hilsen og velkommen!" Vi har glædet os til besøg fra fjerne egne! Nu skal I spise og drikke med os! Sådan indledte vikingeværten Rollo med gjaldende røst sin velkomst til gæsterne. Og nu var det deres tur til at komme i sving. I store vidjefletkurve skulle hver mand finde sig sit eget håndlavede service: En drejet trætallerken, en håndskåret træske, en smedet kniv og en fin lerkop.

Herefter måtte man til kødgryderne, hvor andre vikinger stod klar til at øse op af den store gryde. Nu skulle gæsterne pynte deres tallerken med et drys friske urter og så skulle brødet bages. På store rustikke plankebord lå dejen klar til og så måtte man i gang med at forme sine egne "lefser", vikingernes traditionelle fladbrød, der minder meget om nutidens pita- og dürum. Med sit ubagte brød i hånden måtte man nu sætte sig på hug ved de store bålsteder og bage sit brød på glohede smedejernspander over åben ild. Så gik turen til drikketeltet. Her kunne man efter temperament vælge sig en drik: Saft af pressede æbler, vikingeøl eller den særlige røde stærke saft af vindruer kaldet "vin." Fra træspanden kunne man naturligvis også øse det klareste, kølige kildevand.

Så fandt man sig en spiseplads i det smukt pyntede telt opsat specielt til lejligheden med skind på bænkene og hørdug på bordet. Mange tog flere gange og en del nåede slet ikke ind i teltet. De blev hængende ved gryderne og snakkede med vikingerne under måltidet. Til dessert var nordiske frugter som æbler, pærer og blommer som stod klar i kurve på bordene.

Til slut blev alle kaldt ind under teltdugen til en fælles skål i mjød, serveret i drikkehorn. Hornene måtte hver gæst beholde og tage med sig hjem som et minde om vikingemåltidet og besøget i Sagnlandet.

Men besøget var nu slet ikke slut endnu. De mange vikinger blev nu til guider og tog hver en gruppe på ca. 20 gæster med sig ud i Sagnlandet. Gennem guiderne fortællinger blev gæsterne introduceret til livet i den danske fortid ved besøg i Sagnlandets genskabte miljøer fra jægerstenalder til 1800tal. Undervejs fik de lejlighed til at prøve kræfter med fortidens gøremål: lav ild med stål og fyrsvamp, skyd med langbuer i træ, spind uld på håndten, kast med spyd mm.

De mange uvante indtryk, dufte, rammer og aktiviteter fik i den grad snakken til at gå henover langbordene og deltagerne imellem på turen rundt i landskabet. Det var derfor ikke så få visitkort, hjertevarme håndtryk og smil, der blev uddelt til vikingerne ved afskeden på Sagnlandets P-plads, hvor der blev taget mange "selfies" med Sagnlandets dragtklædte vikinger ved skulderen.

Ikke bare sjov og ballade - i Sagnlandet omsættes CSR-politik i praksis

Når firmaer, offentlige arbejdspladser og organisationer afholder et møde eller arrangement får de ikke bare selv en enestående oplevelse. De bidrager samtidig med at støtte Sagnlandets almennyttige formålsparagraf til gavn for skoleundervisning, folkeoplysning og forskning.

Dette bidrag er en stor hjælp i Sagnlandets arbejde og vi takker mange gange!

En forhistorisk energibar - Et innovationsprojekt i samarbejde med EASJ

Som led i Sagnlandets arbejde med helstøbte kulturhistoriske oplevelser har Sagnlandets eventafdeling arbejdet på udvikling af en *kulturhistorisk energibar*. Det er sket i et frugtbart samarbejde med Erhvervsakademi Sjælland (EASJ) og lærere og studerende ved EASJ's afdeling for Fødevarer, Ernærings- og Procesteknologer.

I 2013 blev de første prototyper af den kulturhistoriske energibar udviklet i dialog mellem Sagnlandet og flere hold studerende på EASJ. Arbejdstitlen på det usædvanlige udviklingsprojekt og samarbejde er "Tollundmand-bar". Produktet er inspireret af et af Nordeuropas bedst bevarede moselig fra jernalderen, Tollundmanden, opkaldt efter sit findested i 1950, Tollundmose nær Silkeborg.

Tollundmanden er formentlig ofret til guderne for mere end 2000 år siden. Takket være mosens konserverende virkning er ikke bare liget, men også hans maveindhold yderst velbevaret. Det afslører, at hans sidste måltid var vegetarisk og spækket med fuldkorn. Ikke mindre end 40 forskellige korn- og frøarter har arkæobotanikerne identi-

ceret. Det er et udvalg af disse korn- og frøarter der har dannet afsæt for føde- varen- og ernæringsteknologeres arbejde med at omsætte denne spændende historie og arkæologiske fund i en økologisk, velsmagende og langtidsholdbar energibar.

I 2014 har Sagnlandet via sin partnerskabsaftale med EASJ fortsat udviklingsarbejdet med nye hold af studerende ved EASJ. For EASJ er projektet et spændende eksempel på erhvervsrettet undervisning, der forener teori med praksis. Tollundbaren matcher ikke bare EASJ's krav til korterevarende holdopgaver eller længerevarende virksomhedspraktikopgaver. Den har også forenet studerende på tværs af EASJ's studieretninger. At målet med udviklingsarbejdet i sidste ende skal udmunde i et produkt, der kan produceres under kommercielle vilkår i en bager- virksomhed, gør det ekstra spændende for både studerende og deres lærere.

I foråret 2014 har et nyt hold fødearestuderende arbejde videre med Tollundbaren. Efter 4 ugers arbejde præsenterede grupperne deres bud på produktet for Sagnlandets medarbejdere som prøvesmagte kommenterede og diskuterede med de studerende, for endelig at kåre det vindende produkt, som Sagnlandet ønskede der skulle arbejdes videre med.

På Forskningens Dag i april deltog både EASJ og Sagnlandet på fælles stand i Roskilde. Her fortalte studerende, medarbejdere og underviste om udviklingen af Tollundbaren til interesserede forbigående, der naturligvis fik smagsprøver.

I efterårssemesteret 2014 valgte en af forårets studerende at afslutte uddannelsens 10-ugers virksomhedspraktik i Sagnlandet for at gøre Tollundbaren helt klar til kommerciel produktion. Med afsæt i forårets erfaringer lykkedes det virksomhedspraktikanten at udvikle 9 forskellige smagsvarianter. De blev systematisk prøvesmagt af såvel personale som forskellige publikumssegmenter, der repræsenterer produktets aftagere. Deres smagsoplevelser blev noteret i evalueringsskemaer, som efterfølgende blev statistisk analyseret af praktikanten. Med denne viden blev der arbejdes videre med justering af ingredienser til den endelige variant.

Produktudviklingen i 2014 er blevet ledsaget af markedsanalyser gennemført af to andre studerende på EASJ's Markedsføringsøkonomuddannelse. Som ernæringsteknologen valgte de at afslutte deres uddannelse med et 10-ugerspraktikforløb i Sagnlandet. Her udviklede de en omfattende markeds- og økonomianalyse af markedet for snacks og lignende produkter, der har realiseret i en målrettet markedsføringsplan. Den skal hjælpe Sagnlandet med en evt. videre introduktion af barren hos leverandører, butikker, cafeer med videre.

Ved udgangen af 2014 har Sagnlandet nu et færdigudviklet produkt, som det er besluttet at sætte i produktion. De første kontakter til et stort økologisk bageri, med interesse for ide og produkt, er taget. Målet er at Sagnlandets gæster i løbet af sæson 2015 skal kunne købe en økologisk Tollundbar, så blodsukkeret holdes i top og sulten for døren, mens vores fælles historie og fortid studeres og afprøves.

Tollundbar-projektet har således gennemløbet hele innovationskæden fra ide over produktudvikling, brugeranalyser, markeds- og økonomianalyser til færdigt produkt. Det er derfor også i 2014 fulgt med stor interesse af EASJ's ledelse som et eksempel på et komplet innovationsprojekt gennemført af studerende i tværfagligt samarbejde.

Frivillige

Sagnlandet Lejres Venner

Sagnlandet Lejre har en støtteforening, Sagnlandets Venner i Lejre, stiftet i 1986, der yder en værdifuld hjælp til Sagnlandet:

Foreningens formål er at skabe og opretholde forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og personer, institutioner samt virksomheder, der er interesserede i Sagnlandets virke, at udbrede kendskabet til og interessen for Sagnlandets arbejde samt ved særlige fysiske arrangementer at dyrke forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og Sagnlandet Lejres Venner. (vedtægternes § 2)

I 2014 talte foreningen 339 betalende medlemmer. Ca. 80 medlemmer støtter – udover med kontingent – også op med praktisk bistand til diverse arbejdsopgaver. Det sker gennem forskellige laug, der er tilknyttet Sagnlandets historiske områder eller som frivillig på konkrete arbejdsopgaver og aktiviteter, undtagen undervisning.

De praktiske arbejdsopgaver og aktiviteter, man kan bistå med er f.eks. pasning af historiske haver, klining og kalkning af huse, reparation og vedligeholdelse af historiske bygninger, fletning af hegn., garvning af skind og meget mere. Foreningens bestyrelse arrangerer desuden udflugter, foredrag og kurser for foreningens medlemmer.

To gange årligt afholdes en forårs- og efterårsindsatsweekend, hvor Sagnlandets Venner og Sagnlandets medarbejdere arbejder sammen om klargøring til sæson og nedpakning for vinteren.

I 2014 oprettede Sagnlandet en ny helårsstilling som "Frivillig-koordinator" forankret i Driftsafdelingen, der har ansvar for bygningsvedligehold og grønne områder. De frivillige har taget godt imod den nye medarbejder, der har til opgave at koordinere og prioritere hvilke opgaver man som frivillig kan bidrage til løsning af. I 2014 afviklede frivilligkoordinatoren en international arbejdslejr fra Mellem Folkeligt Samvirke. De bistod med renovering af naturhegn mm i Sagnlandets smukke natur. Det gav de unge mennesker god kontakt til medarbejdere og de mange turister, der beundrede deres indsats.

Frivillige historiske grupper og foreninger

Sagnlandet Lejre samarbejder hvert år med mange forskellige typer foreninger, der bistår Sagnlandet med aktiviteter på årets sæsonprogram. Det kan f.eks. være historiske re-entactment grupper som jernalderhæren Prindsens Hverving, der er fast tilknyttet Sagnlandet og andre grupper på ad hoc basis.

F.eks. grupper specialiseret i vikingetiden, romerriget, stenalderen osv. Hertil kommer rollespilsforeninger og andre interessegrupper indenfor f.eks. pilehåndværk m.fl. Samarbejdet med disse grupper gør det muligt for Sagnlandet at skabe store events og optrin til glæde for såvel publikum som foreningerne selv. I Sagnlandet får de en god fælles oplevelse, når de sammen demonstrerer og formidler deres særlige kunnen og viden for et stort publikum.

CSR (Coorporate Social Responsibility)

Samarbejder med velgørende organisationer

Sagnlandet Lejre har udarbejdet en CSR (Coorporate Social Responsibility) politik: Vi ønsker at gøre vores kulturoplevelser tilgængelige for målgrupper, der af økonomiske/socialle grunde ikke har mulighed for et besøg. Derfor har Sagnlandet kontaktet almennyttige og velgørende organisationer for at løfte vores samfundsansvar.

Derfor donerer vi løbende fribilletter til almennyttige og velgørende organisationer ligesom vi indgår samarbejdsaftaler om reduceret entre. Det sikrer, at organisationernes brugere kan opleve Sagnlandets videnspædagogiske kulturformidling på meget fordelagtige vilkår.

Pt. samarbejder vi bl.a. med Børns Voksen Venner, Red Barnet, Mødrehjælpen og Ungdommens Røde Kors.

Sagnlandet Lejre donerer desuden mange præmier i form af fribilletter til lokale sportsforeninger, skoleindsamlinger og lotterier, såfremt aktiviteten er målrettet en bredere kreds af brugere.

Bæredygtighed

Sagnlandet Lejre tilstræber i videst muligt omfang inden for sit økonomiske råderum at tænke bæredygtighed ind i sin daglige drift.

Derfor er Sagnlandes Velkomstcenter og Multihus doneret af henholdsvis Velux Fondene og Augustinus Fonden bygget med henblik på bedst mulig udnyttelse af energiformer, der er CO₂-neutrale.

Vi anvender således jordvarme, solfangere samt træpillefyr, der fyres med affald fra træindustrien til rumopvarmning og til brugsvand.

Formålsparagraf

Dynamik og udvikling er rodfæstet i Sagnlandet Lejres vedtægtsbestemte formål:

Centrets formål er at drive et forskningscenter for udførelse af etnologiske, historiske og arkæologiske eksperimenter. Herunder hører gennemførelse af forskningsopgaver og viderebringelse af resultaterne gennem videnskabelige kanaler og aktiv formidling og undervisning til borgerne. Alle indtægter anvendes til opfyldelse af dette formål.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Sagnlandet Lejre tilstræber at vise, at historisk indsigt altid kan perspektivere nutidens problemstillinger samt at vores valg i dag, har konsekvenser for dagen i morgen.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Børn og unge er morgendagens kultur- og naturforvaltere. Derfor er vores vigtigste opgave at give børn og unge indsigt i sammenhænge mellem teknologisk innovation, samfundsmæssige forandringer og ændringer i menneske- og natursyn gennem årtusinder. Vi har det udgangspunkt at:

- **HANDLING** uden **HOLDNING** signalerer **LIGEGYLDIGHED** ligesom
- **HOLDNING** uden **INDSIGT** signalerer **FORDOMSFULDHED**.

Derfor ser vi historisk indsigt som et stærkt udgangspunkt for børn og unges udformning af fremtidens samfund og værdisæt på.

Derfor hedder vores vision "En fortid i en nutid med en fremtid."

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Aktiv deltagelse er en hjørnesteen i Sagnlandets virke og fremgår af vores mission. Den er inspireret af et gammelt kinesisk ordsprog: *Jeg hører, og jeg glemmer. Jeg ser, og jeg husker. Jeg prøver, og jeg forstår:*

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Sagnlandet Lejres mission er at skabe og formidle viden og forundring om fortidens levevis gennem eksperimental arkæologisk forskning, levendegørelse og undervisning baseret på aktiv deltagelse

Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar

Sagnlandet Lejre formidler historie for børn og voksne i en tid, der præges af globalisering. Hver dag bliver samfundet stedse mere komplekst og multikulturelt.

For at begå sig i respektfuld dialog i et sådant samfund, anser vi indsigt i historiske sammenhænge – ikke mindst hos børn og unge – som del af et dannelsesprojekt. Det viser, at alle mennesker har rødder i en specifik kultur, de er rundet af. Vi er alle historieskabte og historieskabende. Derfor har vi også et ansvar for, hvordan fremtiden skal se ud. Derfor baserer Sagnlandet Lejre sine aktiviteter på et værdigrundlag der tager udgangspunkt i følgende nøgleord:

Mangfoldighed i menneskers kultur, selv- og omverdensforståelse belyst i historisk perspektiv.

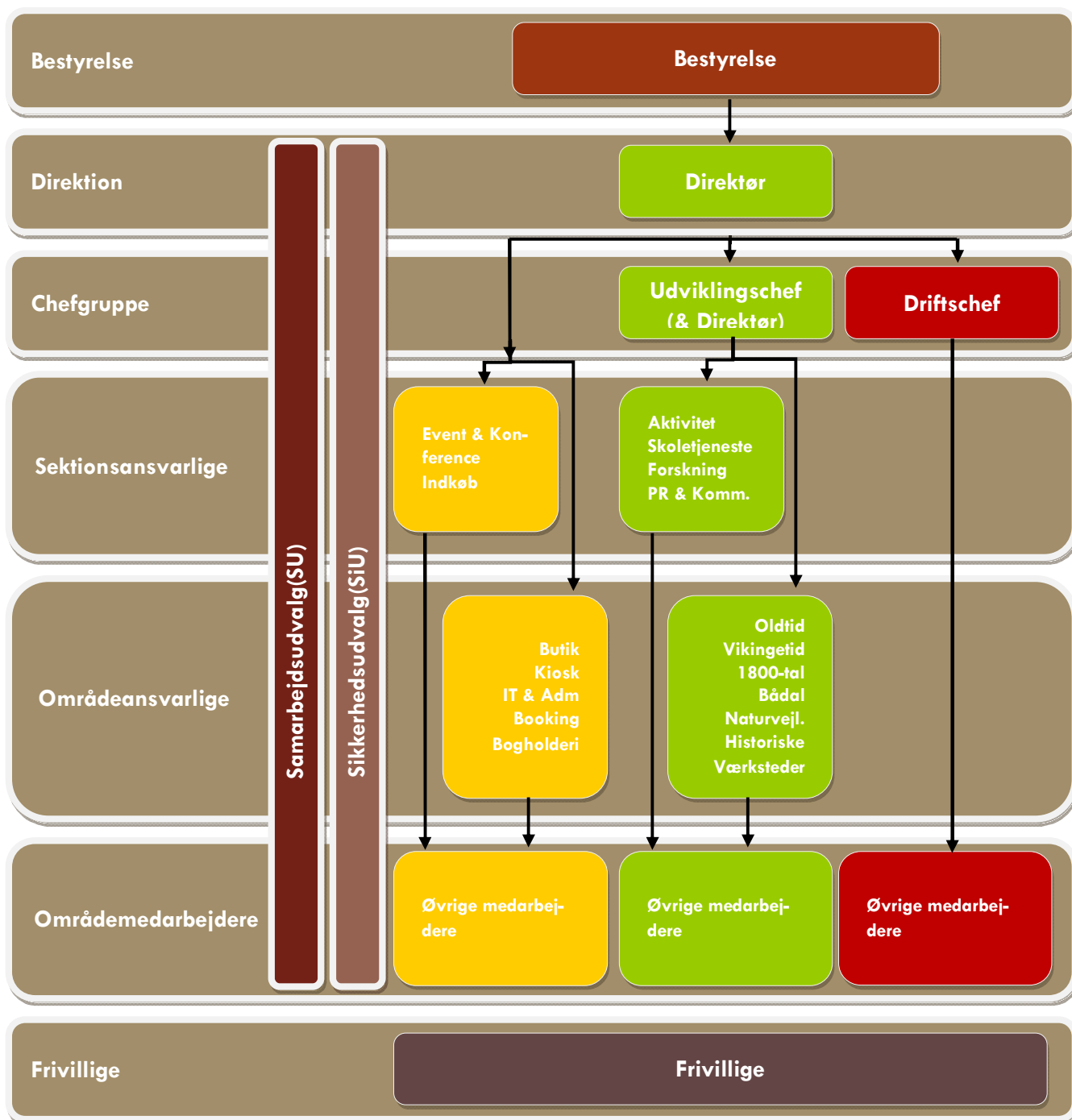
Forståelse af sammenhænge mellem kulturel baggrund og natursyn og ressourceudnyttelse.

Ansvar for en bæredygtig forvaltning af kultur- og naturarv

Organisation

Protektor: Hendes Majestæt Dronningen

Bestyrelse

Protector	Hendes Majestæt Dronningen		
Forretningsudvalg	Formand Professor, Dr. Phil Kristian Kristiansen Göteborg Universitet	Næsteformand Advokat Flemming Dam- gård Larsen Folketingsmedlem,	Direktør Peter Skak Iversen DONG ENERGY A/S
	Direktør Asger Høeg Experimentarium	Direktør Ulla Tofte Golden Days	Professor, Ph.d. Rane Wil- lerslev, Aarhus Universitet
Øvrige bestyrelses- medlemmer	Borgmester Mette Touborg Lej- re Kommune	Civil ingeniør Søren Kähler	
	Godsejer John Munro Ledreborg Slot		
Revisor	Statsautoriseret revisor Peter Rasborg BDO Revisionsaktieselskab		

Direktion

Direktør	Direktør Lars Holten	
Chefgruppe	Udviklingschef (& Direktør) Lars Holten	Driftschef Stig Claussen

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre

Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk

CVR: 33247257

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab

Havneholmen 29 – 1561 København V

Tlf. 3915 5200 – www.bdo.dk – koebenhavn@bdo.dk